

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

**Szólásszabadság a közösségimédia-platformokon a
DSA 14. cikk (4) bekezdés tükrében**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/10/28

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés	4
II.	A szólásszabadság	5
1.	A demokratikus legitimitás záloga	5
2.	A szólásszabadság egyes kérdései	6
a.	Mi az a szólás?	6
b.	Korlátozása	7
III.	A szólásszabadság horizontális hatálya	8
IV.	A közösségimédia-platformok	10
V.	Szólásszabadság platform és felhasználójának relációjában	12
1.	A platformok társadalmi szerepéből fakadó kötelezettségek	12
2.	A szolgáltatók érdekeinek azonosítása	14
a.	A magánházibuli házigazdái	14
b.	Szólásszabadság	15
c.	Üzleti érdek	15
3.	Esetjog	16
VI.	A DSA 14(4) értelmezése	18
1.	A DSA címzettjei	18
2.	Normatív követelmény vagy procedurális garancia?	18
a.	Textualista értelmezés	19
b.	A DSA procedurális jellege	19
c.	A szólásszabadság és a platformszabályozás ellentétes dinamikája	20
3.	A DSA 14(4) elméleti lehetőségei	21
a.	Egy generálklauzula önmagában kevés	21
b.	A benne rejlő lehetőségek	22
a)	Szólásszabadság a felhasználási feltételek értelmezésekor	22
b)	Transzparencia növelése	23

VII.	Jogvédelmi mechanizmusok és intézmények.....	25
1.	Belső panaszkezelési rendszer	25
2.	Peren kívüli vitarendező testület	26
3.	Panasz a Bizottságnál	29
4.	Bíróági út	30
VIII.	Szabályozási javaslatok.....	31
1.	Helyzetjelentés	31
2.	Kiindulópont a szabályozási javaslatokhoz.....	32
3.	A demokratikus társadalmi nyilvánosság védelme	33
a.	Eljárási alapjogvédelem	33
b.	Normatív szólásszabadság-követelmény.....	35
IX.	Befejezés	38
	Irodalomjegyzék.....	39

I. Bevezetés

A véleménynyilvánítás szabadságának társadalmi jelentősége determinálja az azon kérdésre adott választ, hogy szükség van-e arra a közösségimédia-platformokon? Biztosan. Ez azt jelenti, hogy a közösségimédia-szolgáltatóknak a felületeiken megjelent tartalmak vonatkozásában kötelességük az alkotmányjogban ismert szólásszabadság mércéket változtatás nélkül alkalmazniuk? Biztosan nem. Kategorikus „igen vagy nem” válasz nem adható arra a kérdésre, hogy a szolgáltatás igénybe vevőit megilleti-e a szólásszabadság a közösségimédia-oldalakon folytatott aktivitásuk során. Bizonyos pontig megilleti őket, bizonyos pont után pedig a szolgáltatók érdekei élveznek elsőbbséget. Ez a bizonytalanság pedig parttalan vitákat nyit meg a tekintetben, hogy hol is húzzuk a határt.

A Digital Services Act¹ 14. cikk (4) bekezdés (a továbbiakban: DSA 14(4)) explicit követelménnyé teszi a szólásszabadság figyelembevételét, de a bekezdésben ez csupán egy mondatot jelent. Egy mondat biztosan nem fogja eldönteni azt a kérdést, hogy milyen módon érvényesülhet egy alapjog magánjogi relációkban, de a DSA számos más rendelkezéssel igyekszik nyomatékosítani a szóban forgó egy mondatot, amelyekre már részletesebb elemzést és pontosabb jövőkép felvázolását lehet alapítani.

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy a DSA rendelkezései milyen jogokat ruháznak a felhasználókra, milyen kötelezettségekkel terhelik a szolgáltatókat, illetve milyen hatással lesznek a szólásszabadságra a közösségimédia-platformokon.

Továbbá nyilatkozom, hogy a dolgozat érdemi tartalmát illetően nem használtam mesterséges intelligencia rendszert.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) PE/30/2022/REV/1 HL L 277., 2022.10.27., 1—102. o.

II. A szólásszabadság

1. A demokratikus legitimitás záloga

Európában, így hazánkban is jól érzékelhető egy általános elköteleződés a demokrácia, illetve annak meghatározó intézményei iránt. A demokrácia pontos definiálása körében azonban vitákkal szembesülhetünk. Carl Schmitt szerint a demokrácia „*a közvélemény uralma, a közvélemény nevében történő kormányzás.*”² Az kormányzás abban nyilvánul meg, hogy a közvéleményből közakarat lesz, egy demokratikus rendszerben pedig a közakarat a törvényhozásnak a forrása.³ Ezen folyamat eredményeként tekinthetjük a közvéleményt a demokratikus kormányzat végső forrásának.⁴

Mindezek fényében azon kérdést biztosan meg kell válaszolnunk: hogyan biztosítható a közvélemény demokratikus legitimációja, miként fognak az állampolgárok - a jog alanyai – hinni abban, hogy a közvéleményen keresztül formálódó jogszabályoknak ők egyben alkotói is, nem csupán címzettjei és kötelezettjei?⁵ A kérdésre válaszul a szólásszabadság fog szolgálni. A szólásszabadság képes biztosítani a védelmet azon kommunikatív tartalommal bíró megnyilvánulásoknak, amelyek a közvélemény formálásának és alakításának igényével keletkeznek. Ezen alapjog biztosítja a társadalmi diskurzus keretein belül a közvélemény demokratikus kialakulását, illetve annak folytonos változását, amely végső soron lehetővé teszi az emberek számára az önkormányzás megtapasztalását.⁶

A szólásszabadság értékéhez és mibenlétéhez való viszonyulásnak két különböző elmélete van. Az első a tájékozott döntéshozatal elsődlegességét hirdeti, így a befogadók tudatos döntéshozatalának megalapozásához szükséges információkat kívánja biztosítani a társadalmi diskurzusban. A másik elmélet a részvételi modellre épül. Ez azt jelenti, hogy a teória akkor ismeri el a közvéleményt demokratikusnak, amennyiben abba a közösség tagjai szabadon és védett módon tudnak gondolataikkal bekapcsolódni. Így ezen elmélet a társadalmi diskurzusba való szabad és védett bekapcsolódás biztosítását helyezi középpontba.⁷ A magyar joggyakorlat a második elméletet tekinti irányadónak.

² SCHMITT, Carl: *Constitutional Theory*. Ford. SEITZER, Jeffrey. Durham, 2008. Duke University Press, 272. o.

³ LIEBER, Francis: *On Civil Liberty and Self-Government*. Philadelphia, 1859. J. B. Lippincott & Co., 131.

⁴ *Masses Publishing Co. v. Patten*, 244 F. 535 (S.D.N.Y.), rev'd., 246 F. 24 (2d Cir. 1917).

⁵ POST, Robert C.: A részvételi demokrácia és a szólásszabadság. In KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *A szólásszabadság amerikai hagyományának magyarázata*. Budapest, 2017. Wolters Kluwer, 74. o.

⁶ POST 2017. 75. o.

⁷ TÖRÖK Bernát: *Szabadon szólni, demokráciában*. Budapest, 2018. HVG-ORAC, 43-44. o.

A felvázolt gondolatmenet konklúziója az, hogy amennyiben ténylegesen hiszünk a demokrácia állam- és közösségsszervező erejében, szükségszerűen kiemelt jelentőséget kell tulajdonítsunk a szólásszabadságnak is, mivel az biztosítja demokratikus önkormányzásunk védelmét a társadalmi párbeszédben való szabad részvétel által.

2. A szólásszabadság egyes kérdései

a. Mi az a szólás?

A szólásszabadság ismertetésének körében tisztázásra szorul – az alapjog nevében is feltűnő – szólás kifejezés. A köznyelvben ez megfeleltethető lenne a kimondott szónak, az alkotmányjogban azonban másképpen kell definiálnunk a kifejezést. A szólásszabadság gyakran véleménynyilvánítás szabadságaként jelenik meg, amelynek a neve már merőben mást sugall, ugyanis ebben az esetben (helyesen) el kell rugaszkodnunk a verbális aktusoktól, és inkább kommunikatív tartalommal rendelkező megnyilvánulásokra kell fókuszálnunk. A szólásszabadság hatályának meghatározásához azonban ez kevés, ugyanis az nem nyújt védelmet a közösségi kommunikáció minden fajtájának. A szólásszabadság célja nem az, hogy a nyelv mindenféle használatához mentelmi jogot adjon.⁸

Azon megnyilvánulásokat tekinthetjük szólásnak, amelyek kapcsolatba hozhatók a szólásszabadság alkotmányos értékével, valamint igazolásával.⁹ A magyar joggyakorlatban ezen értéket a már korábban ismertetett demokratikus részvétel elméletében lelhetjük fel. A szólásszabadság által biztosított jogosultság és védelem célja, hogy a demokratikus közvélemény szabadon alakulhasson, az egyének pedig kötetlenül vehessenek részt a diskurzus alakításában. Ennek megfelelően az alkotmányos védelem azon kommunikatív aktusokat fogja megilletni, amelyek a nyilvános társadalmi kommunikációban való részvétel céljából keletkeznek, és a közvélemény alakítása, de legalábbis az abba történő bekapcsolódás a céljuk.¹⁰

Az kifejtett igazolóelvhez szükségszerűen kapcsolódik egy megfelelő viszonyulás a diskurzusban résztvevő személyek felé. A közéleti vita keretein belül az embereket egyenlőnek és autonómnak kell tekinteni, ugyanis ezáltal feltételezhetjük, hogy részvételük képes biztosítani a közvélemény demokratikus legitimációját.¹¹ Ezzel szembeállítható a közéleti vitán

⁸ *Frohwerk v. United States*, 249 U.S. 204 (1919).

⁹ TÖRÖK 2018. 26. o.

¹⁰ TÖRÖK 2018. 44. o.

¹¹ POST 2017. 25. o.

kívüli szféra, ahol a törvények jellemzően kiszolgáltatottnak és egyenlőtlennek tekintik a kommunikációban részt vevő felek viszonyát.¹²

A demokratikus részvétel igazoló elve mellett további két alkotmányos értéket is találhatunk. Az egyik az úgynevezett autonómia elmélet, amelynek értelmében az önmegvalósítás eszköze a szólásszabadság, ugyanis ezen védelem segítségével tudják az állampolgárok személyiségük szabad kibontakozását elérni nézeteik megosztásán keresztül. A másik igazolás az igazságkereső funkció, amely a közvéleményre, mint a tudás megteremtésének eszközére tekint. Fontos megjegyezni, hogy ezen elméletek egyike sem alkalmas arra, hogy önálló megalapozása legyen a szólásszabadságnak, inkább amolyan kiegészítő értéként tekinthetünk rájuk.¹³

b. Korlátozása

A szólásszabadság nem abszolút jog, így korlátozható. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a szólásszabadság közvetlenül az élethez való jog és az emberi méltóság (melyek egymástól elválaszthatatlanok) mögött foglal helyet az alapjogok „érvényesülési sorrendjében.”¹⁴ Ami ezen alapjog korlátozási lehetőségeit illeti, annak csak külső oka lehet (más alapjog vagy alkotmányos érték védelme), és nem a közlés tartalma. Ennek jelentőségét Robert Post az alábbiakban látja:

„a diszkrimináció tilalma azt a lényeges követelményt fejezi ki, hogy a közéleti vitában részt vevő minden személynek egyformán szabadságában álljon eldönteni, hogy mit mond vagy mit nem mond. (...) Egy demokráciában minden teljes jogú állampolgárnak egyenlő joga van ahhoz, hogy megpróbálja tartalmilag formálni a közvéleményt és ily módon befolyásolni a kormányzati tevékenységet.”¹⁵

¹² Uo.

¹³ TÖRÖK 2018. 40-43. o.

¹⁴ KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai*. Budapest, 2009. Századvég Kiadó, 88. o.

¹⁵ POST 2017. 25. o.

III. A szólásszabadság horizontális hatálya

A szólásszabadság az állammal szemben kényszeríthető ki, ezt nevezzük vertikális hatálynak, amely a közhatalom gyakorlója és állampolgár viszonyát szabályozza. Az európai jogfejlődés elmúlt évtizedekbeli felismerése azonban az, hogy nem kizárólag az államhatalom gyakorolhat döntő befolyást szabadságunk és jogaink érvényesülésére, hanem magánfelek is.¹⁶ A magánfelekkel szembeni jogvédelem eszköze az alapjog horizontális hatálya. A horizontális hatályon belül is megkülönböztethetjük a közvetlen és közvetett horizontális hatályt. Előbbi lényege, hogy az alkotmányjog szabályai közvetlenül kötik a feleket, míg a közvetett hatály esetében a közjogi normák csak értelmezési segédletként szolgálnak, a magánjogi szabályokat azok figyelembevételével értelmezzük.¹⁷

A magyar alkotmányjogi diskurzuson belül konszenzus mutatkozik abban, hogy az alapjogoknak a magánjogban is érvényesülniük kell. A magyar Alkotmánybíróság így foglalta össze a közvetett horizontális hatály érvényesülésének helyzetét:

„Az a vita, hogy az alapjogok (...) a magánjogra hatással vannak-e, ma már csak arról folyik, hogyan van hatással az alkotmány-törvény a magánjogi viszonyokra. Vagyis a behatás módszerei és intenzitása a vita tárgya. (...) Az Alaptörvényben foglalt jogok a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe.”¹⁸

Ennek értelmében a jogalkotó polgári jogi viszonyokban elsősorban generálklauzulák útján tudja előmozdítani az alapjogok figyelembevételét, amelyek így értelmezési mérceként fejtik ki hatásukat. A magyar jogban maga az Alaptörvény tartalmaz egy általános közvetett hatály generálklauzulát: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.”¹⁹ Így közvetetten a bíróságok jogértelmezés és igazságszolgáltatáskor mindenképpen támaszkodnak az Alaptörvény alapjogi rendelkezéseire.

Az Európai Unió ugyan főtevékenységként nem foglalkozik alapjogvédelemmel, ám az Európai Unió Alapjogi Chartája²⁰ kapcsán szükséges a horizontális hatály kérdését tárgyalni. A Charta

¹⁶ TÖRÖK Bernát: A szólásszabadság a közösségi platformokon és a Digital Services Act. In TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. Ludovika Egyetemi Kiadó, 198. o.

¹⁷ ENGLE, Eric: Third Party Effect of Fundamental Rights (Drittwirking). *Hanse Law Review*, 2009. 5(2) 165-173. o. 165-166.

¹⁸ 8/2014. (III. 20.) AB határozat (56).

¹⁹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 28. cikk.

²⁰ Az Európai Unió Alapjogi Chartája HL C 326., 2012.10.26., 391—407. o. (a továbbiakban: Charta)

szövege szerint rendelkezéseinek címzettjei az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.²¹ Ennek megfelelően a szöveg textualista olvasata szerint a Chartának nincsen horizontális hatálya. A valóság ennél azonban árnyaltabb. Az Európai Unió Bírósága gazdag ítélkezési gyakorlatot hozott létre, amely alapján az EU szintjén is beszélhetünk az alapjogok horizontális hatályáról. Emellett a jogirodalomban többek által osztott vélemény, hogy az Alapjogi Charta megszövegezése jóval szélesebb címzetti körnek szól, mint a közhatalom birtokosai (például 1. cikk), amely egyes alapjogok magánjogi alkalmazhatóságát igazolhatja.²²

A GDPR²³ tanulságos analógia olyan szempontból, hogy az EU már itt is próbálkozott rendeleti úton egy alapjoghoz kapcsolódó horizontális hatály szabályrendszerének megteremtésével. A GDPR esetében ez a személyes adatok védelméhez való joghoz kapcsolódott. A rendelet nem a vertikális hatályú adatvédelem mércéit telepíti magánfelekre, hanem azok sajátos - az államétól eltérő - pozícióját felismerve más érdekmérlegelés szerinti alapjogvédelmet mozdít elő.²⁴ Már a rendelet 1. cikkében megjelenik, hogy a jogszabály a természetes személyek személyes adatainak védelmét, illetve az ilyen adatok szabad áramlására vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz.²⁵ Így a rendelet tárgyi hatálya is explicite megfogalmazza, hogy az alapjogvédelem mellett gazdasági aspektusok is tartoznak a szabályozás mozgatórugói közé. Ez a megközelítés pedig alapjaiban tér el az alapjogvédelem vertikális módjától, ahol az állami oldalon aligha találunk hasonló méltányolandó, illetve jogos érdeket, amelyre az egy megalapozott alapjogi érveléssel szemben hivatkozhatna.

²¹ Charta 51. Cikk (1).

²² FRANTZIOU, Eleni: The Horizontal Effect of the Charter of Fundamental Rights of the EU: Rediscovering the Reasons for Horizontality. *European Law Journal*. 2015. 21(5) 657-679. o. 660.

²³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 119., 2016.5.4., 1—88. o. (a továbbiakban: GDPR).

²⁴ TÖRÖK Bernát: Jogszerűen törölte-e a Facebook a Pesti Srácokat? *ITKI Blog*, 2023. 12. 05. <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2023/12/05/jogszeruen-torolte-e-a-facebook-a-pesti-sraccokat/>.

²⁵ GDPR 1. cikk (1).

IV. A közösségimédia-platformok

A legfrissebben hatályba lépett platformmeghatározás a DSA-ban található, amely így definiálja az online platformot: „*olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és nyilvánosan terjeszt.*”²⁶ A platformok fejlődésével párhuzamosan beszélhetünk a web 1.0-ról web 2.0-ra való áttérés folyamatáról. A web 1.0 tulajdonképpen a papírvilág online leképeződése volt,²⁷ míg a web 2.0 korában már aktív felhasználói magatartás a jellemző, ahol azok nem csak tartalmak fogyasztói, hanem készítői is, így önálló szereplőkké válnak.²⁸ A web 2.0 világában értelmezhetők a közösségimédia-platformok.

A közösségimédia-platformok fő ismertetőjegye, hogy közösségek alakítják a megjelenő tartalmat, nem pedig professzionális újságírók és szerkesztők. Ez a karakterszám a web 2.0 elterjedésével jól összhangba hozható. Ezek a felületek kifejezetten online közösségek létrehozására specializálódtak, amelyek kapcsolattartást, kommunikációt és tartalommegosztást segítenek elő,²⁹ tulajdonképpen keretet biztosítanak a felhasználói tevékenységek számára. A közösségimédia-platformok funkciója abban ragadható meg, hogy azok felhasználói körök kialakítását teszik lehetővé a szolgáltatásokat igénybe vevők számára, az egyének pedig ezen felhasználói körrel kapcsolatot tartanak, egymás tartalmait látják.³⁰

A nyilvánosság újszerű tereinek megjelenését azokhoz kapcsolódó újszerű problémák feltűnése kísérte. Ilyenek például a visszhangkamrák jelenségei, vagy éppen a dezinformációs támadások tömegessé válása. A visszhangkamra kifejezést Cass Sunstein-nak köszönhetjük, aki a jelenség alatt a felhasználók számára saját véleményükkel megegyező tartalmak visszhangszerű közvetítését értette.³¹ Ennek hatása nem veszélytelen, ugyanis a visszhangkamra az azonos véleményeknek való kitettséget eredményez, így megakadályozva, hogy az érintett felhasználó idővonalán a megfelelő informálódáshoz szükséges tartalmak megjelenjenek.³² Mindezek

²⁶ DSA) 3. cikk i).

²⁷ HERENDY Csilla: A kereső, a dokumentumok, és a user. *Médiakutató*, 2010, 11. évf., 1. 41-55. o.

²⁸ GOSZTONYI Gergely: *Cenzúra Arisztotelésztől a Facebookig. A közösségi média tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása*. Budapest, 2022. Gondolat Kiadó, 76. o.

²⁹ VINSON, Kathleen Elliott: The Blurred Boundaries of Social Networking in the Legal Field: Just „Face” It. *University of Memphis Law Review*, 2010. 41(2) 355-412. o. 355., 358.

³⁰ GEBICKA, Aleksandra – HEINEMANN, Andreas: Social Media & Competition Law. *World Competition*, 2014. 37(2) 149-172. o. 149., 152.

³¹ SUNSTEIN, Cass R.: *Republic.com*. Princeton, 2001. Princeton University Press.; SUNSTEIN, Cass R.: *Republic.com 2.0*. Budapest, 2013. Wolters Kluwer, 18. o.

³² PAPP János Tamás: *A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében*. Budapest, 2022. Wolters Kluwer, 47. o.

következményeként véleményközösségek jöhetnek létre, amelyek világnézetileg egymással konfliktusban állnak, de nem bocsátkoznak vitába egymással, így tulajdonképpen áttörhetetlen falat építenek egymás közé.³³ A dezinformáció és félretájékoztatás nem a közösségi média hatása, azonban a korábban tapasztaltakhoz képest jóval nagyobb méreteket öltött miattuk. Ami bizonyosan újdonság, hogy a tudatos dezinformáció a platformokon nem egy kiküszöbölendő hibaként realizálódik, hanem a felületek piaci modelljének részeként.³⁴ Dezinformáció útján rendkívül hatékonyan el lehet érni, hogy a felhasználóikat megfelelő ingerek ériék, amik őket a szolgáltatásokhoz való tartós és ismétlődő visszatérésre ösztönzik. A platformok működésének ezen módja a Haugen-jelentésből is világosan kitűnik.³⁵

A platformvilág további központi kérdése, hogy a közösségimédia-felületeken milyen szabályoknak és normarendszereknek kell érvényesülniük? Mivel a közösségimédia-szolgáltatók magánfelek, a továbbra is érvényes kiindulópont, hogy szervereiken az történik, amit ők jónak látnak. Papp János a jelenségre a „házibuli” hasonlatot alkalmazza, ahol a házigazda szabadon határozza meg a szabályokat.³⁶ Az említett szabályok a felhasználó és szolgáltató viszonyában szerződési feltételek képében jelennek meg, ugyanis a felek között szerződés jön létre, mikor a felhasználó regisztrál a felületre. Ahhoz, hogy az állam külső szereplőként beavatkozzon a felvázolt online szférába, mondhatni, hogy valami rendkívülinek kell történnie. Ilyen lehet jogsértő tartalmak közzététele, amely esetében a platformot beavatkozási kötelezettség terheli – amennyiben a jogsértés tudomására jut – vagy éppen a felhasználók szólásszabadságának kikényszerítése, amely dolgozatom témája. Főszabály szerint azonban továbbra is a platform által meghatározott szabályrendszer a mérvadó, amely működési modell ellen alkotmányos szempontok alapján nem lehet kifogást emelni.³⁷

³³ POLONSKI, Vyacheslav: The Biggest Threat to Democracy? Your Social Media Feed. *World Economic Forum*, 2016. 08. 04., <https://www.weforum.org/agenda/2016/08/the-biggest-threat-to-democracy-your-social-media-feed/>.

³⁴ BERNAL, Paul: Fakebook: Why Facebook Makes the Fake News Problem Inevitable. *Northern Ireland Legal Quarterly*, 2018. 69(4) 513-530. o.

³⁵ HAUGEN, Frances: *The Power of One: How I Found the Strength to Tell the Truth and Why I Blew the Whistle on Facebook*. New York, 2023. Little Brown and Company.

³⁶ PAPP 2022. 145. o.

³⁷ KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*. Budapest, 2019. Wolters Kluwer, 236. o.

V. Szólásszabadság platform és felhasználójának relációjában

1. A platformok társadalmi szerepéből fakadó kötelezettségek

A hagyományos megközelítés szerint tehát egy platformszolgáltatót nem kötik az állam kötelezettségei, így felhasználóinak szólásszabadsága sem, lévén, hogy egy magánszereplőről beszélünk, aki saját felületén egyfajta magánházibulit hoz létre saját szabályai szerint. Természetesen a jogi kényszer hiányának ellenére a szolgáltató saját maga is dönthet úgy, hogy tiszteletben tartja felhasználóinak alapjogait. Azonban, ha az általuk kiadott felhasználási feltételeket és folytatott moderálási gyakorlatot nézzük, könnyen beláthatjuk, hogy ez nem történik meg. Ennek fő oka az, hogy a platformok egy jól meghatározható üzleti modell szerint működnek, amelynek nem képezi integráns részét a felhasználói autonómia biztosítása. Ezzel szemben a modell alappilléreinek tekinthető a felhasználók felületen eltöltött idejének maximalizálása, amelyet a gondosan kialakított tartalomfolyammal érnek el. Így a szolgáltató, ha teheti erősebb beavatkozást eszközöl a megjelenő tartalmak kialakításába, nem pedig saját maga korlátozásaként funkcionáló alapjogokkal ruházza fel felhasználóit. Következtetesként levonhatjuk, hogy a szolgáltatóknak sem jogi kötelezettsége, sem üzleti modelljéből fakadó érdeke nem szól amellett, hogy felületeiken szólásszabadsággal legyenek felruházva a felhasználók. Ez tekinthető kiindulópontnak, közösségimédia-platform és szólásszabadság vonatkozásában.

Mindezek ellenére erős érvek hozhatók fel amellett, hogy a közösségi média felhasználóit megillessen a szólásszabadság. Ennek egyik oka maga az alapjog horizontális hatályának legáltalánosabb igazolása, mely szerint az magánfelek közötti durva aszimmetria ellensúlyozásának megfelelő eszköze lehet. A platformhatalomnak nevezett jelenség veszélyei megválaszolják, hogy egy platform felhasználóinak miért van szüksége alapjogi védelemre, a közösségi média esetében a szólásszabadságra.

A közösségimédia-platformok esetében azonban többről van szó, mint pusztán kiegyensúlyozása egy egyenlőtlen magánjogi viszonyoknak. Az individuális igazoláson túl helyet kap a kollektív megközelítés is. Ezen szolgáltatások a demokratikus nyilvánosság napjaink egyik legmeghatározóbb fórumaként működnek, ahol kialakulhat a demokratikus közvélemény, így a

platformok a közviták alakulásának színterévé válnak.³⁸ A szóban forgó oldalak imént említett funkciója olyannyira jelentős, hogy azok működése nem lehet mentes a szólásszabadság figyelembevételétől. A digitális infrastruktúrák korában az állam és állampolgár mellett a közösségimédia-szolgáltatók is résztvevői alkotmányos viszonyoknak.³⁹ A szolgáltatók tevékenységét a szakirodalomban kormányzáshoz is szokták hasonlítani, amely az internetes tartalmakba való külső kontroll nélküli beavatkozásra utal.⁴⁰ Ez az állapot pedig összeegyeztethetetlen a társadalmi nyilvánosság demokratikus működésével. Az elfogadható állapot előmozdításának módja pedig a szólásszabadság beemelése a közösségi média világába.

Gazdag irodalma van a különböző platformanalógiáknak, amelyek a fent ismertetett társadalmi jelentőség kérdését igyekeznek megválaszolni. Ilyen a nyilvános fórum doktrínája, amelynek egy példaértékű esete Donald Trump-hoz köthető (a továbbiakban: Trump-ügy).⁴¹ A bíróság úgy ítélte meg, hogy a korábbi amerikai elnök twitter-fiókja közfórumnak tekinthető,⁴² így az ahhoz való hozzáférést az elnök stábjának nem korlátozhatja. A döntés ugyanakkor nem teremtett folytatható joggyakorlatot, mert azt a Legfelső Bíróság hatályon kívül helyezte.⁴³

A további analógiák egyike a hálózatsemlegességi szabályok alkalmazása, amelyek értelmében az internetszolgáltatóknak semlegesnek kell maradnia az általuk továbbított információkkal szemben.⁴⁴ Ezzel hasonlóságot mutat a common carrier doktrína, amely meghatározott szolgáltatást nyújtók számára diszkriminációmentességet ír elő. Ugyanebben a körben említhető a must carry kötelezettség, amely médiaszolgáltatóknak teszi kötelezővé bizonyos közérdekből terjesztendő tartalmak megosztását. Ezen példák alkalmasak arra, hogy előmozdítsák a felhasználói szólásszabadság érvényesülését, ugyanis a szolgáltató moderálási lehetőségei meglehetősen szűkre lennének szabva. A felsorolt analógiák mindegyike helyesen ismeri fel a közösségimédia-szolgáltatók közösségi felelősségét, azonban szintisztán egyik megközelítés sem alkalmazható.

³⁸ KLEIN Tamás: Az újmédia szabályozásának iránya? – A Digital Services Act alapjogvédelmi mechanizmusa. In TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *Digitalizálódó társadalom. Tanulmányok az új technológiák társadalmi-jogi hatásairól*. Budapest, 2023. Ludovika Egyetemi Kiadó, 118. o.

³⁹ BALKIN, Jack: Free Speech Is a Triangle. *Columbia Law Review*, 2018. 118(7) 2011-2056. o.

⁴⁰ KLONICK, Kate: The New Governors: The People, Rules, and Processes Governing Online Speech. *Harvard Law Review*, 2018. 131(6) 1598-1670. o.

⁴¹ *Knight First Amendment Inst. at Columbia Univ. v. Trump*, No. 1:17-cv-5205 (S.D.N.Y.), No. 18-1691 (2d Cir.), No. 20-197 (Supreme Court).

⁴² Trump-ügy 59-62.

⁴³ *Biden v. Knight First Amendment Institute* 593 U.S. __ (2021).

⁴⁴ ROWLAND, Diane – KOHL, Uta – CHARLESWORTH, Andrew: *Information Technology Law (5th Edition)*. Abingdon, 2016. Routledge, 87. o.

2. A szolgáltatók érdekeinek azonosítása

Az előző pontban amellett érveltem, hogy a platformszolgáltató és felhasználó viszonyából, illetve az előbbiektől társadalmi funkciójából adódóan szükséges a közösségimédia-oldalakon a felhasználókat szólásszabadságban részesíteni. Azonban azt is le kell szögezni, hogy az alkalmazandó szólásszabadság mércéje közel sem azonos az állammal szemben felhívhatóval. Ennek prózai oka van: egy közösségimédia-felületen magánfelek konkuráló érdekei ütköznek, míg egy állam és állampolgár relációban nem kezdjük el az állam oldalán felmerülő érdekeket lajstromozni, hanem az alapjogok vertikális hatályának érvényesülését fogadjuk el. Amikor alapjogok horizontális hatályáról beszélünk, szükséges azonosítani a jogok kötelezettjének jogait és érdekeit. Egy közösségimédia-platform esetében ezek az alábbiak lehetnek.

a. A magánházibuli házigazdája

Az első megkerülhetetlen tény, hogy a közösségimédia-oldalak nem állami szereplők tulajdonai, így őket megilleti a tulajdonhoz való jog. A Charta külön rögzíti a tulajdonhoz való jogot, amelyről az alábbiaknak megfelelően rendelkezik: „*mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen.*”⁴⁵ Ennek pedig részét képezi, hogy magántulajdoni minőséget hordozó szolgáltatásokra nem alkalmazható állammal azonos mérce, ugyanis ilyen esetben az azzal való szabad rendelkezés teljes egészében semmibe lenne véve. Kiváló allegória a „nagy közösségi házibuli”⁴⁶ jellegzetességeinek közösségimédia-platformokra vonatkoztatását. Ez a közösségi oldalak mindennapos működését tekintve abban nyilvánul meg, hogy azok saját belátásuknak megfelelően alakíthatják ki felhasználási feltételeiket, illetve ugyanilyen jelleggel végezhetik moderálási tevékenységüket.⁴⁷ A felhasználók mozgástere pedig mindössze arra a döntésre korlátozódik, hogy kívánnak-e csatlakozni a szolgáltatás felhasználóihoz, vagy sem. A házibuli nyelvén ez azt jelenti, hogy az esemény alatt a házigazda szabályai érvényesülnek, aki pedig azokat nem tartja be, azt el tudja küldeni, a vendégek így afelől dönthetnek, hogy meg kívánnak-e jelenni a rendezvényen. Mindazonáltal azt is fontos leszögezni, hogy a platformok házigazdája nem teljhatalmú ura a saját tulajdonában álló felületnek, bizonyos külső korlátozásokat figyelembe kell vennie, amelyek lazítanak a házibuli önkényén. A dolgozat tárgyát képező DSA tömördek felhasználóvédelmi rendelkezést léptet életbe, de az EU-n kívüli jogalkotók is korlátozzák a

⁴⁵ Charta 17. cikk (1).

⁴⁶ PAPP 2022. 143. o.

⁴⁷ PAPP 2022. 144. o.

platformok tartalomalakítási mozgásterét.⁴⁸ Így bizonyos korlátozásokkal ugyan, de továbbra is érvényes paradigma a közösségimédia-platformok magánjogi megközelítésének elsődlegessége, amely alapvetően ellentétes a szólásszabadság állami mércéjének alkalmazhatóságával.

b. Szólásszabadság

A platformok algoritmusaiak segítségével a felhasználók által nyilvánosságra hozott tartalmakat saját maguk rendszerezik és állítják megjelenési sorrendbe. Ezen tevékenység felveti a kérdést, hogy vajon a szóban forgó szolgáltatók végeznek-e szerkesztői tevékenységet, vagy éppen a közösségi párbeszédbe kapcsolódnak be, így megilleti-e őket a szólásszabadság joga? Az előbbi kérdésre én nemmel válaszolok, ugyanis a platformok tartalomrendezése nem olyan szerkesztői tevékenység, amelytől azok hagyományos médiaszolgáltatóvá válnának. Ez azonban nem zárja ki, hogy a szólásszabadság általi védelemben ne részesülhetne kommunikatív aktusaiknak összessége. A szólásszabadság felhívásával azonban éppen a valós kommunikatív tartalom hiánya a gond. A szolgáltatók tartalomrendszerezése ugyanis nem oszt meg a nyilvánossággal új gondolatokat és véleményeket, hanem mások megnyilvánulásait állítja sorrendbe. Ennek alapját pedig nem kommunikációs megfontolások képzik, hanem üzleti érdekük. Éppen ezért a felvázolt tartalomba való beavatkozást nem a szólásszabadság által védett aktusként, hanem a platformok piaci modelljének megfelelő üzleti tevékenységként érdemes számításba vennünk.

Ugyanakkor megjegyezném azt is, hogy a közösségimédia-oldalak aktív szerepet játszanak a közösségi párbeszéd kialakításában, így nem utasítható el kategorikusan szerkesztői szerepük felismerése.⁴⁹ Tevékenységük így legalább méltányolandó érdekként számításba vehető, valamint ahhoz bizonyos kötelezettségek is kapcsolhatók⁵⁰.

c. Üzleti érdek

Amikor a közösségimédia-platformok szolgáltatóinak motivációját kívánjuk azonosítani, akkor azok üzleti érdekét kell a vizsgálat középpontjába helyezni. Ez a korábbiaknál kevésbé jogias megközelítést igényel, inkább a releváns piaci modell elemzését követeli meg. Ami a jogi kontextusba helyezést illeti, mindez szorosan kapcsolódik a tulajdonhoz való, továbbá az azzal

⁴⁸ Kiváló példa az Egyesült Királyságban hatályos Online Safety Act 2023, amely olyan rendelkezést is tartalmaz, hogy a legnagyobb szolgáltatóknak kifejezetten kötelességük a saját feltételeikkel ellentétes tartalmakhoz való hozzáférést korlátozniuk.

⁴⁹ KOLTAY 2019. 112-113. o.

⁵⁰ Az EU-n belül több évtizedes múltja van az „értesítésre eltávolítás” kötelezettségnek, amely éppen a platformok aktív szerkesztői szerepének bizonyos fokú elismeréséből fakad, de mégsem ró a hagyományos médiához hasonlítható feladatokat és elvárásokat ezen szolgáltatókra.

történő rendelkezés jogához, de sokkal pontosabb képet ad a platformok működéséről azok piaci bemutatása. A platformok először is adatosítanak, ami azt jelenti, hogy a digitális világban mindennek adattá kell alakulnia, ami létezni kíván. A platformok pedig gyakorlatilag korlátoktól mentesen alakítanak minden történést adattá,⁵¹ majd tárolják azokat és különböző célokra hasznosítják, feldolgozzák.⁵² A „kitermelt” adatok segítségével a szolgáltatók képesek mikrotargetálni, azaz rendkívül precíz algoritmikus rendszerekkel felhasználók számára személyre szabni a megjelenő tartalmakat és reklámokat. A platformoknak pedig éppen mikrotargetálási tevékenységükön nyugszik bevételeik. Ez szükségessé teszi, hogy a felhasználók a lehető legtöbb időt töltsék a felületeken, ugyanis viselkedésükkel így biztosítanak kellő mennyiségű adatot, valamint így jut el hozzájuk a személyre szabott reklámáradat. A platformok tehát ha a legnagyobb mennyiségű profitot kívánják realizálni – ami piaci szereplőkről lévén szó teljes mértékben helytálló – saját felhasználóikat a lehető legtöbb időre szolgáltatásukhoz kell, hogy bilincseljék, amelyet úgy érnek el, hogy otthonos és vonzó interfészt teremtenek.⁵³ Ez az üzleti érdek az alapjogok érvényesülésének kiterjesztésével nincs összhangban, egyesekkel pedig kifejezetten ellentétes viszonyban áll. A felvázolt piaci motiváció a szólásszabadsággal is konkurál, ugyanis a szolgáltatók célja nem a demokratikus vita és nyilvánosság megteremtése, hanem egy olyan felület, amely szenzációhajhász módon köti le az oda látogatók figyelmét. Ennek eredményeként a szolgáltatók érdeke közel sem egyezik meg a közügyek szabad megvitatásának, illetve az eltérő vélemények ütközésének elősegítésével.⁵⁴

A platformoknak magánszereplőként tehát különféle jogai, jogos, illetve méltányolandó érdeke merülhet fel, amely a felhasználók szólásszabadságának kiterjesztésével versengő jog/érdek lehet. Ez a felismerés pedig egyértelművé teszi, hogy miért is nem alkalmazható platform és felhasználó viszonyában az állam és állampolgár között megjelenő szólásszabadságmérce, hanem az alapjog horizontális hatályának speciális helyzetével találjuk szembe magunkat.

3. Esetjog

A szólásszabadság horizontális hatályának körében említésre méltó a német bírói gyakorlat. A német magánjogban ismertek azok a generálklauzulák, amelyek lehetővé teszik alapjogok

⁵¹ SCHWARZ, Ori: Facebook Rules: Structures of Governance in Digital Capitalism and the Control of Generalized Social Capital. *Theory, Culture & Society*. 2019. 36(4) 117-141. o. 121.

⁵² ZÓDI 2023. 57-58. o.

⁵³ KLONICK 2018. 1630. o.

⁵⁴ KETTEMANN, Matthias C. – TIEDEKE, Anna Sophia: Back up: can users sue platforms to reinstate deleted content? *Internet Policy Review*. 2020. 9(2) 1-20. o. 5.

horizontális hatályának érvényesülését, relevánssá téve őket polgári jogi jogviszonyokban. A Bürgerliches Gesetzbuch (Német Polgári Törvénykönyv)⁵⁵ 241. szakaszának 2. bekezdésének értelmében az érintett feleknek szerződéses jogviszonyukból fakadhat olyan kötelezettsége, hogy figyelembe vegyék a másik fél jogait, jogos és egyéb érdekeit.⁵⁶ A rendelkezésnek megfelelően a bírói gyakorlat bővelkedik olyan esetekben, melyekben egy polgári jogi jogviszony kiszolgáltató fele alapjogaira hivatkozva próbálja a másik fél jogsértését bizonyítani.

Az első eset, amelyet bemutatok a Themel-ügy,⁵⁷ amelyben a müncheni fellebviteli bíróság döntött a szólásszabadság magánjogi alkalmazhatóságáról. Az ügy alapjául szolgáló előzményként a Facebook egy politikus profilját felfüggesztette, mivel hozzászólásával megsértette a platform felhasználási feltételeit. Az Oberlandesgericht München úgy döntött, hogy a Facebook közösségi irányelveiben foglaltak sértik a BGB fent idézett rendelkezését, ugyanis egyoldalú mérlegelést biztosít a platformnak,⁵⁸ így nem teljesítve azt a kívánalmat, hogy a felek kötelesek a másik jogait tiszteletben tartani.⁵⁹ A Facebook tehát azért követett el szerződésszegést, mert nem tartotta tiszteletben felhasználójának szólásszabadságát.⁶⁰

Ezzel ellentétes következtetésre jutott a heidelbergi bíróság, amikor egy felhasználó bejegyzésének törlése és fiókjának felfüggesztése miatt annak megállapítását kérte, hogy a Facebook közösségi irányelvei összeegyeztethetetlenek a német polgári joggal, valamint az érintett szólásszabadságának tiszteletben tartásával.⁶¹ A bíróság akképpen foglalt állást, hogy a Facebook-ot mint magánfelet nem köti a szólásszabadság az állammal szemben kikényszeríthető mérce szerint, így az nem járt el jogsértően.

Jól látszik, hogy a német esetjog nem ellentmondásmentes. Mindazonáltal rendszerszintű megközelítésnek az utóbbi eset tanulsága tekinthető, mely szerint a szólásszabadság horizontális hatálya meglehetősen korlátozott mértékben tudja befolyásolni magánfelek szerződéses viszonyát.⁶²

⁵⁵ Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 10. Oktober 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 306) geändert worden ist.

⁵⁶ BGB 241. szakasz (2).

⁵⁷ *Themel v. Facebook Ireland*, 18 W 1294/18.

⁵⁸ Themel-ügy 64. pont

⁵⁹ Uo. 42. pont

⁶⁰ Uo. 35. pont

⁶¹ *User v. Facebook Ireland*, 10 71/18.

⁶² PAPP 2022. 159. o.

VI. A DSA 14(4) értelmezése

1. A DSA címzettjei

A Digital Services Act az EU 2022-es átfogó platformszabályozási rendelete, amelynek előzményeként tekinthetünk az E-ker. irányelvre.⁶³ A 2000-es irányelv természetesen nem volt felkészülve a 2010-es évek alatt globális jelenséggé váló közösségimédia-oldalak és kihívásaik kezelésére. Ezt a felzárkózást tűzi ki célul a DSA.

A rendelet négy digitális szolgáltatói kört különböztet meg, akikre kumulatív kötelezettségeket telepít. A legtágabb kategória a közvetítő szolgáltatóké, ezt követik a tárhelyszolgáltatók, majd az online platformok, végül az online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok. Az óriásplatformmá válásnak két feltétele van: havonta átlagosan legalább 45 millió aktív felhasználó az EU-ban, valamint a Bizottság óriásplatformmá nyilvánító határozata.⁶⁴

Dolgozatomban elsősorban azon szolgáltatók jelentette kockázatokról, illetve újszerű helyzetekről írok, amelyek az egész digitális társadalmi nyilvánosság meghatározó formálói, így szükségessé téve az európai szintű fellépést (többek között Facebook, X). Ezek a szolgáltatók online óriásplatformnak minősülnek a DSA fogalomhasználata szerint.

2. Normatív követelmény vagy procedurális garancia?

A felvázolt jogi probléma és jogterület fejlődésébe kapcsolódott be a DSA 14(4):

„A közvetítő szolgáltatók kellő gondossággal, objektíven és arányosan járnak el az (1) bekezdésben említett korlátozások⁶⁵ alkalmazása és érvényesítése során, kellően figyelembe véve valamennyi érdekelt fél jogait és jogos érdekeit, beleértve a szolgáltatás igénybe vevőit megillető alapvető jogokat, mint a véleménynyilvánítás szabadságát, (...) valamint a Chartában foglaltak szerinti más alapvető jogokat és szabadságokat.”

A bekezdéssel összefüggésben azt az értelmezési kérdést tisztázni kell, hogy a DSA 14(4) egy normatív követelményt támaszt a közösségimédia-platformok teljes működésével szemben, vagy pedig egy procedurális garanciát biztosít a felhasználók védelme érdekében? A

⁶³ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) HL L 178., 2000.7.17., 1—16. o.

⁶⁴ DSA 33. cikk (1), (4).

⁶⁵ Ti. a szolgáltató által a felhasználási feltételekben rögzített korlátozások.

szubsztantív különbség a két értelmezés között az, hogy a normatív jellegű kötelezettség már a szolgáltatások felhasználási feltételeire is az alapjogvédelem mércéit vonatkoztatja, míg a második verzió csak tisztán a rögzített korlátozások érvényesítése és alkalmazása során teszi a szólásszabadságot releváns szemponttá. Az első értelmezés mellett szól a DSA preambulumának (47) bekezdése, amely kijelenti, hogy már a korlátozások kialakításakor is figyelemmel kell lenni a Chartában rögzített jogokra. Erre hivatkozva pedig a szakirodalomban is megjelenik ezen álláspont.⁶⁶ Az én véleményem azonban ezzel ellentétes, így a 14(4) eljárásjogi megközelítését tartom megfelelő kiindulópontnak.

a. Textualista értelmezés

A procedurális értelmezést támasztja alá a rendelet textualista olvasata, ugyanis a 14(4) csak a korlátozások alkalmazása és érvényesítése során írja elő a felhasználók jogainak mérlegelését. Továbbá azért sem tartom indokoltnak a (4) bekezdés előírásait a szerződési feltételek kialakítására alkalmazni, mert az (1) bekezdés kifejezetten ezzel a kérdéssel foglalkozik. Így a DSA 14. cikkén belül (amelynek címe is jelzi, hogy a cikk a szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza) a szolgáltató szabályaival szemben támasztott követelményeket találjuk meg az (1) bekezdésben (normatív kötelezettségek), a (4) cikk pedig később az eljárási szakaszra fókuszál. Az (1) bekezdés nem tesz említést jogos érdekek és a Chartában rögzített jogok figyelembevételéről, hanem elsősorban formai és átláthatósági követelményeket fogalmaz meg. Mindez arra enged következtetni, hogy a DSA nem kíván változtatni azon az idáig is érvényes állapoton, hogy a szolgáltatók saját belátásuknak megfelelően egyoldalúan alakíthatják ki felhasználási feltételeiket.⁶⁷

b. A DSA procedurális jellege

A DSA alaplogikája is az eljárási jelleg elfogadását teszi a valószínűbb értelmezéssé. A rendeletben foglalt előírások feloszthatók tartalmi és formai-eljárási kötelezettségekre, amelyek közül határozottan a második tekinthető általánosnak.⁶⁸ A DSA tehát az „eljárásiasítás” trendjét követi,⁶⁹ így nem normatív elvárásokat fogalmaz meg a szolgáltatásokkal kapcsolatban, hanem a szolgáltatások nyújtásával összefüggésben eljárási intézkedéseket tesz kötelezővé

⁶⁶ SZIRBIK Miklós – BERNÁTH Sára: A Digital Markets Act és a Digital Services Act várható hatásai a német jogrendszerben a magyar gyakorlat szempontjából, *In Medias Res*, 2023. 12(2) 169-189. o. 180.

⁶⁷ KOLTAY András: 14. cikk: Szerződési feltételek. In KOLTAY András et al (szerk.): *DSA rendelet nagykommentár*. Budapest, 2024. Wolters Kluwer, 72. o.

⁶⁸ ZÓDI 2023. 191. o.

⁶⁹ BUSCH, Christoph – MAK, Vanessa: Putting the Digital Services Act into Context: Bridging the Gap between EU Consumer Law and Platform Regulation, *European Legal Studies Institute Osnabrück Research Paper Series*, 2021. 21(3) 1-13. o. 12.

meghatározott feltételek bekövetkezte esetére.⁷⁰ A leírtaknak megfelelően a rendelet összképével, valamint céljával sokkal koherensebb a 14(4) azon értelmezése, hogy az a lefolytatandó eljárásokra vonatkozóan fogalmaz meg garanciákat. Nem véletlen, hogy a DSA a szólásszabadság alkalmazandó normatív mércéiről nem szól. Ezt a szabályozási technikát nevezhetjük „eljárás a tartalom előtt”⁷¹ módszernek.

c. A szólásszabadság és a platformszabályozás ellentétes dinamikája

A harmadik érv az az ellentét, amely a platformszabályozás jelenlegi irányát, valamint a szólásszabadság kiterjesztését jellemzi. Ez a szembenállás már egy régóta ismert jelenség részkérdése, azaz nagyobb biztonságot kívánunk teremteni a közösségimédia-felületeken, vagy pedig nagyobb szabadságot? A vita különösen hevesnek számít az Egyesült Államokban, ahol például a CDA 230.§ kapcsán kibontakozó nézeteltérés indikátora éppen ez a kérdés volt, ugyanis míg a republikánus politikusok saját szólásszabadságuk eltiprását sérelmezték, a demokraták biztonságosabb online teret kívántak teremteni.⁷² Az antinómia feloldása pedig komoly kihívást jelent, talán megoldhatatlant.⁷³ Ugyanis abban a pillanatban, hogy a nagyobb (szólás)szabadság felé mozdul el a szabályozás, a biztonságos online tér megteremtésének igényéből kell lejjebb adnunk. A jelenség pedig fordítva is igaz. A biztonság előmozdítása erőteljesebb szolgáltatói beavatkozást kíván, a szólásszabadság pedig távolságtartást. Előbbihez aktív, utóbbihoz pedig passzív szolgáltatói szerep kapcsolódik.

Az platformszabályozás rendszeresen nyúl az erőteljesebb beavatkozás lehetőségéhez. A közhangulat abba az irányba mutat, hogy a közösségimédiában megjelenő különféle egyéni és kollektív problémákat határozott közrehatással kell megoldani. A DSA-n belül a biztonságos online tér iránti igény elsőbbségének illusztris megnyilvánulása, hogy az óriásplatformok kockázatértékelési és -csökkentési kötelezettsége kiterjed a polgári közbeszéddel, valamint kiskorúak védelmével összefüggő tényleges vagy előre látható negatív hatásokra.⁷⁴ Ezek a kockázatok már egyértelműen nem a jogellenesség kérdéséből fakadnak, hanem akár a szólásszabadság által védett tartalmak eltávolítását is szükségessé tehetik. Már az „előre látható negatív hatás” is összehasonlíthatatlanul korlátozaspártibb megfogalmazás, mint bármely

⁷⁰ ZÖDI 2023. 191. o.

⁷¹ ORTOLANI, Pietro: If You Build it, They Will Come: The DSA „Procedure Before Substance” Approach. In HOBOKEN, Joris van et al (szerk.): *Putting the Digital Services Act into Practice: Enforcement, Access to Justice, and Global Implications*. Berlin, 2023. Verfassungsbooks, 154. o.

⁷² YILDRIM, Emine: CDA §230 Just Turned 25, and It Is Already Going Through a Quarter-Life Crisis (Part I). *KU Leuven Centre for IT & IP Law*, 2021. 03. 04. <https://www.law.kuleuven.be/citip/blog/cda-230-just-turned-25-part-i/>.

⁷³ ZÖDI 2023. 131. o.

⁷⁴ DSA 34(1)c-d.

klasszikus értelemben vett alapjogi megfontoláson nyugvó szólásszabadságmérce.⁷⁵ Általános megfogalmazásban a közösségimédia-szabályozás célkitűzése a biztonságos online tér megteremtése, amelynek artikulálásától minden túlzás nélkül hemzseg a DSA.⁷⁶ Ennek elérése pedig az aktív szolgáltatói fellépést sürgeti.

A szólásszabadság érvényesítése azonban azt kívánja meg a platformoktól, hogy a jogellenes tartalmak kezelésén túl ne avatkozzanak be a közösségi párbeszédbe, de még ha nem is ennyire kategorikus módon fogalmazzuk meg az elvárást, a tartalommoderálás dinamikája akkor is ebbe az irányba mozdulna el. A közösségimédia-szabályozás (beleértve a DSA-t) fősodratú felfogása, hogy a káros és veszélyes, ám nem jogellenes tartalmakkal szemben is küzdeni kell. Mindezek miatt a DSA 14(4) normatív értelmezése nincs összhangban a DSA többi rendelkezésének irányvonalával. A dezinformáció példáján keresztül remekül szemléltethető az ellentmondás. A szólásszabadság hatálya főszabály szerint kiterjed a hamis tényállításokra, illetve az ezeken alapuló véleményekre. Viszont amennyiben egy felhasználó egy tömeges dezinformációs akció keretében terjedő álhírre alapozva saját maga is hamis tényállításokat kezd el megosztani, akkor tartalmai a DSA értelmében moderálhatók/moderálandók, ugyanis a tájékozott döntéshozatalra való képességet sérti. Ezen a ponton nyilvánvaló ellentét alakul ki a közösségi médiában érvényesülni kívánó szólásszabadság, illetve a szóban forgó felületek biztonságos és megtévesztésmentes interfészének fenntartása között. A DSA 14(4) normatív értelmezése pedig nem képes feloldani ezt a feszültséget, de eljárási megközelítés esetében erre nagyobb esély mutatkozik.

3. A DSA 14(4) elméleti lehetőségei

a. Egy generálklauzula önmagában kevés

Első olvasásra azt gondolhatnánk, hogy ezentúl a szólásszabadság szempontjai domináns ellenerőt képeznek a platform tartalommoderálásával szemben. A helyzet azonban korántsem ennyire egyértelmű, ugyanis egy generálklauzula nem jelenti azt, hogy a továbbiakban a szólásszabadság önálló jogalként működőképes érv lenne a közösségimédia-szolgáltatókkal szemben. A DSA 14(4) új normatív tartalmú jogosultsággal nem ruházza fel a felhasználókat.⁷⁷

⁷⁵ KLEIN Tamás: A DSA alapjogvédelmi mechanizmusa mint alkotmányjogi nívó. A magánjogviszonyokban érvényesülő horizontális alapjogvédelem legutóbbi példája. KOLTAY András – SZIKORA Tamás – LAPSÁNSZKY Attila (szerk.): *A vadnyugat vége? Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. Budapest, 2024. ORAC Kiadó, 281. o.

⁷⁶ DSA preambulum (3), (12), 1. cikk (1), egész III. fejezet.

⁷⁷ QUINTAIS, Joao Pedro – APPELMAN, Naomi – FATHAIGH, Ronan Ó: Using Terms and Conditions to Apply Fundamental Rights to Content Moderation. *German Law Journal*, 2023. 24(5) 881-911. o. 904-905.

Így hiába biztosítja az Iszt.⁷⁸ is a DSA 14(4) megsértése esetére a peres eljárás megindítását,⁷⁹ a szolgáltatóknak mindössze annyi dolguk van, hogy felhasználási feltételeikre hivatkozzanak, mint tartalommoderálásuk jogalapja. Ebben a pillanatban pedig a jogvita a ma már tradicionálisnak minősülő keretek közé terelődik: egy bírói fórum előtt a felhasználó a szolgáltatóval létrejött kötelmi jogi viszonyára kívánja vonatkoztatni a szólásszabadság mércéit. A tagállami bíróságok döntései alapján kirajzolódó álláspont az, hogy a szolgáltatókat megillető szerződési jogok erősebbek, mint a szólásszabadság horizontális hatályának érvényesítése. Ez a tendencia igaz a már korábban bemutatott német esetjogra, illetve a holland bíróságok döntéseire is. A bíróságok több esetben is hangsúlyozták a közösségimédia-oldalak fontos szerepét az üzenetek közvetítésében,⁸⁰ valamint a közérdek szempontjából kiemelt jelentőségüket,⁸¹ ám minden vonatkozó esetben a szolgáltatók javára döntöttek.⁸²

Levonhatjuk tehát azt a következtetést, hogy a felhasználási feltételek által lefektetett magánszabályok a DSA 14(4) alapjogi elvárásaitól függetlenül továbbra is döntő jelentőségűek, a felhasználási feltételek alapjogi megtámadása pedig egyelőre nem biztosított. Így egy tartalommoderálási jogvita arról szól, hogy a szolgáltató beavatkozása megfelel-e a felhasználási feltételeknek, vagy sem. Amennyiben igen, akkor a DSA-féle generálklauzula kevés a platform szerződésből fakadó jogainak felülírásához, amennyiben pedig nem felel meg, úgy szerződésszegés miatt lehet a szolgáltatót eredményesen perelni, nem pedig alapjogi szempontból. Mindazonáltal a leírtak nem jelentik azt, hogy a 14(4) egy üres, tartalmatlan rendelkezés lenne, amelynek semmilyen pozitív hozzáadéka sincsen.

b. A benne rejlő lehetőségek

Valójában a megfelelő értelmezés több hatékony alkalmazást tesz lehetővé. A megfelelő értelmezés pedig az eljárási interpretáció lesz. A DSA 14(4) eljárásokra való vonatkoztatása két szempontból is jelentős változást hozhat a platformműködésbe.

a) Szólásszabadság a felhasználási feltételek értelmezésekor

Az első lehetőség a közösségimédia-oldalak tartalommoderálási eljárásai során szükségszerűen bekövetkező felhasználási feltétel értelmezéskor jelenik meg. Ez megfeleltethető a szólásszabadság releváns szemponttá és érvvé válásának procedurális kontextusban. Bár a

⁷⁸ 2023. évi CIV. törvény az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól (a továbbiakban: Iszt.) 3. § (3).

⁷⁹ A dolgozat ezen pontjában azért csak a peres eljárást – mint jogérvényesítési utat – tárgyalom, mert jelenleg ez az egyetlen a platformokra nézve kötelező erejű döntést hozó procedura.

⁸⁰ *FvD c.s. v. Google Ireland Ltd.*, C/13/704886 / KG ZA 21-621, ECLI:NL:RBAMS:2021:5117 4.8. bekezdés.

⁸¹ *van Haga v. LinkedIn*, C/15/319230 / KG ZA 21-432, ECLI:NL:RBNHO:2021:8539 4.14. bekezdés.

⁸² QUINTAIS – APPELMAN – FATHAIGH 2023. 900. o.

szóban forgó platformok magánszabályait az általuk egyoldalúan meghatározott felhasználási feltételek rögzítik, ezek jelentős mozgásteret hagynak a konkrét moderálási ügyben eljáró alkalmazottnak (vagy éppen algoritmusnak). A közösségimédia-szolgáltatók felhasználási feltételei ugyanis meglehetősen elnagyoltan fogalmaznak,⁸³ így az esetek többségében nem szolgálnak alkalmazói/értelmezői diszkréciót kizáró módon. Természetesen nem volna példanélküli, ha a moderátorok külön nem nyilvános részletező leírást kapnának,⁸⁴ de saját belátásuknak így is nagy szerepe marad. Egy ilyen eljárásban a szólásszabadság a DSA 14(4) tükrében kifejezetten üdvözlendő szemponttá válhat. A szólásszabadság alkalmas arra, hogy a moderátorok esetleges önkényes kiterjesztő értelmezése ne képezze gátját a közügyek – a szolgáltató normatív szabályai között zajló – szabad megvitatásának. A véleménynyilvánítás szabadságának jól ismert mércéi lehetővé teszik, hogy amikor egy kommunikatív aktus alkotmányos értékkel bír, azt pusztán eljárási önkényből ne lehessen korlátozni, de egy esetleges jogorvoslati eljárásban mindenképpen nyomós érvekkel kelljen alátámasztani a tartalomkorlátozást. A szólásszabadság, mint figyelembeveendő szempont pedig nem korlátozza alapjogi értelemben méltányolandó ok nélkül a szolgáltatók mozgásterét saját felületükön. A szólásszabadság nem ruházza fel alkotmányos értékkel az öncélú sértegetést, meztelenkedést.

Így a szólásszabadság eljárásban való megjelenése kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy az előre rögzített felhasználási feltételek által nem szükségszerűen korlátozandó tartalmak procedurális védelmet élvezhessenek, amennyiben alkotmányos értékkel bírnak. Mindeközben pedig a szolgáltatók azon üzleti érdeke sem sérülne, hogy maguk határozhassák meg biztonságos és vendégszerető interfészük normáit, valamint az alkotmányos értékkel nem rendelkező tartalmak ilyen megfontolásból történő korlátozását.

b) Transzparencia növelése

A másik érdemi előrelépés, aminek az eljárási szólásszabadság lehet az alapja, a platformműködés transzparenciájának növelése.⁸⁵ Az átláthatóság a DSA-n belül is több ponton hangsúlyosan megjelenik,⁸⁶ így a 14(4) ilyen jellegű hozadéka szintén valószínűsíthető jogalkotói cél. A véleménynyilvánítási szabadság procedurális megjelenése előmozdíthatja,

⁸³ SZIKORA Tamás: A platformszabályozás egy új iránya Donald Trump Facebookról való kitiltásának példáján keresztül. In TÖRÖK Bernát – ZÓDI Zsolt (szerk.): *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. Ludovika Egyetemi Kiadó, 212. o.

⁸⁴ BENESCH, Susan: But Facebook's Not a Country: How to Interpret Human Rights Law for Social Media Companies. *Yale Journal on Regulation Bulletin*, 2020. 38. 86-111. o. 96.

⁸⁵ QUINTAIS – APPELMAN – FATHAIGH 2023. 892. o.

⁸⁶ DSA 15., 27. cikk, 42. cikk.

hogy a szolgáltatók indokolási kötelezettségüknek⁸⁷ eleget téve külön szempontként térjenek ki arra, hogy felhasználóik szólásszabadságát miként és milyen súllyal vették figyelembe.⁸⁸ Ez egy alkalmas eszköze lehet a felhasználói tudatosság és a szolgáltatás átlátható működése növelésének.

⁸⁷ DSA 17. cikk.

⁸⁸ QUINTAIS – APPELMAN – FATHAIGH 2023. 903. o.

VII. Jogvédelmi mechanizmusok és intézmények

Dolgozatom ezen fejezetében azon jogvédelmi intézményeket és mechanizmusokat mutatom be, amelyek lehetővé teszik, hogy az eljárásjogi szólásszabadság érvényesülhessen.

1. Belső panaszkezelési rendszer

A hatékony panaszkezelés egy sikeresen és jövedelmezően működő szolgáltatás elengedhetetlen feltétele. Az online platformok esetében ez hatványozottan igaz, ahol az internetes felületeken futótűzként képes terjedni az elmarasztaló vélemény. A panaszkezelés többek között azért esszenciális feladat, mert gazdaságilag kifizetődőbb a meglévő felhasználókat elégedetten tartani, mint újakat szerezni,⁸⁹ valamint az egy szolgáltatás jó üzleti hírnevének is alappillére.⁹⁰ A panaszok egy speciális fajtájaként tekinthetünk a közösségimédia-felületeken történő „fellebbezésekre” a szolgáltatók tartalommoderálásával szemben. Maga az intézmény nincs a kezdetektől fogva jelen, a Facebookon például 2018-ban kezdett el működni a belső panaszkezelési mechanizmus.⁹¹ Így kijelenthető, hogy a belső panaszkezelés „műfaja” nem előzmény nélküli, a DSA 20. cikke azonban elsőként fekteti le a mechanizmus jogszabályi alapjait. A szolgáltatóknak döntéseiket követően legalább hat hónapig az alábbi négy esetben kell a belső fellebbezés lehetőségét biztosítaniuk: 1. tartalom eltávolítása, hozzáférhetőségének/láthatóságának korlátozása, 2. felhasználók számára a szolgáltatás felfüggesztése/megszüntetése, 3. felhasználók fiókjának felfüggesztése/megszüntetése, valamint 4. felhasználók a szolgáltatáson keresztül szerzett bevételének felfüggesztése/megszüntetése/korlátozásakor.⁹² A (4) bekezdés szerint, amennyiben a fellebbezésben támadott döntés nem ellentétes jogszabállyal, vagy a platform felhasználási feltételeivel, úgy a szolgáltatónak vissza kell vonnia jogalap nélküli intézkedését. Az (5) bekezdés egy tájékoztatási kötelezettséget telepít a platformokra, amelynek ki kell terjednie döntésük részleteire, valamint további rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekre, kiemelten a peren kívüli vitarendezésre. A (3) és (4) bekezdés pedig különböző követelményeket fogalmaz

⁸⁹ FORNELL, Claes – WERNERFELT, Birger: Defensive marketing strategy by customer complaint management: A theoretical analysis. *Journal of Marketing Research*, 1987. 24(4) 337-346. o.

⁹⁰ EINWILLER, Sabine A. – STEILEN, Sarah: Handling complaints on social network sites – An analysis of complaints and complaint responses on Facebook and Twitter pages of large US companies. *Public Relations Review*, 2015. 41(2) 195-204. o.

⁹¹ WRAN, Ian: Facebook Updates Community Standards, Expands Appeal Process. *National Public Radio*, 2018. 04. 24. <https://www.npr.org/2018/04/24/605107093/facebook-updates-community-standards-expands-appeals-process>.

⁹² DSA 20. cikk (1).

meg, így az eljárásnak könnyen hozzáférhetőnek, felhasználóbarátnak, megkülönböztetéstől mentesnek, a döntésnek pedig kellő gondossággal meghozottnak kell lennie.

Ezek a szabályok kifejezetten felületesek, részleteket, valamint konkrétumokat pedig nem tartalmaznak.⁹³ Ennek hatása egyértelmű: a szolgáltatói oldalon jelentős mozgástér marad. Hátrányként kell így számításba vennünk, hogy a belső panaszkezelési eljárások nem lesznek kiszámíthatók és különböző szolgáltatók között összehasonlíthatók. Emellett a belső panaszkezelési eljárás által nem lehet a szolgáltatókat egyéni jogvédelmi vonatkozásban kényszeríteni, ugyanis a diszkréció továbbra is az ő kezükben van. Az viszont mindenképpen előremutató lépés, hogy a (6) bekezdés értelmében a döntés indokolását és az azzal kapcsolatos tájékoztatást megfelelő képesítéssel rendelkező személynek kell felügyelnie. Így a fellebbezés döntése hús-vér ember kezei között is meg fog fordulni, nem csupán algoritmusok automatizált működésének lesz eredménye. Ez pedig szólásszabadság szempontból jelentőséghez juthat, ugyanis a tartalomszűrő algoritmusok nem fogékonyak a társadalmi párbeszéd részét képező kommunikáció alkotmányos értékének felismerésére. Ennek az az oka, hogy az automatizált rendszerek nem értik a megnyilvánulások kontextusát,⁹⁴ amelyre a múltban számtalan példát láttunk már (például a napalm lány képét jellemzően gyermekpornográfia vádja miatt nem engedik megjeleníteni a nyilvánosság számára).⁹⁵

Így azt biztosan elmondhatjuk a DSA által is szabályozott belső panaszkezelési mechanizmusról, hogy a szólásszabadság eljárási érvényesülésének a feltételeit biztosítja a szakértelemmel rendelkező személyek közrehatásán keresztül,⁹⁶ ám hatékony jogorvoslati fórumként aligha fog funkcionálni, ugyanis részletei nem rögzítettek, valamint a szolgáltatót továbbra sem köti semmi, esetleges szólásszabadságsértő döntéseivel szemben.

2. Peren kívüli vitarendező testület

A peren kívüli vitarendezés a DSA egy teljesen újszerű mechanizmusa, amelyben szerintem mind közül a legtöbb potenciál rejlik. Bár az alternatív vitarendezés gondolata már különféle kísérletekben manifesztálódott, ezek mégsem ugyanazt a funkciót töltötték be, mint a DSA-féle eljárás. A releváns előzmények közül a Facebook Oversight Board csak nagyon kevés és precedensértékű esettel foglalkozott, a NetzDG mechanizmusa pedig a jogellenességgel

⁹³ ORTOLANI 2023. 157-158. o.

⁹⁴ DIAS OLIVA, Thiago: Content Moderation Technologies: Applying Human Rights Standards to Protect Freedom of Expression. *Human Rights Law Review*, 2020. 20(4) 607-640. o. 629.

⁹⁵ KETTEMANN – TIEDEKE 2020. 5. o.

⁹⁶ NOVOVIC, Milos: *The EU Digital Services Act (DSA). A Commentary*. Alphen aan den Rijn, 2024. Wolters Kluwer, 183. o.

összefüggő vitákra korlátozódott.⁹⁷ Már öt különböző tagállamban létre is hoztak vitarendező szerveket,⁹⁸ számuk pedig egyre csak nőni fog.

A DSA rendelkezései szerint az eljárás igénybevételének jogosultjai egyrészt a belső panaszkezelési eljárás címzettjei, másrészt az azt kimerítő felhasználók.⁹⁹ A (2) bekezdés értelmében a platformszolgáltatók megtagadhatják az ilyen eljárásokba való bocsátkozást, amennyiben a vitát (annak érdemi elemeire való tekintettel) már a szóban forgó testületek elbírálták, de a vitarendező szervek egyéb esetben sem hozhatnak kötelező erejű rendelkezéseket. A vitarendező testületek a tagállamok koordinátoraitól kaphatják meg tanúsítványukat, amelynek előfeltételeként bizonyítaniuk kell függetlenségüket, szakértelmüket, valamint elégséges kapacitásukat tevékenységük eredményes végzéséhez.¹⁰⁰ A (4) bekezdés előírja, hogy a peren kívüli vitarendező testületek (a továbbiakban: PKVT) évente, illetve két évente jelentéseket készítsenek különféle statisztikai adatokról, illetve működésük körében felmerült kockázatokról, jelenségekről.

A belső panaszkezelési mechanizmushoz képest a PKVT-k egyértelmű előnye, hogy érdemi garanciák érvényesülnek azok szakértelmének biztosítása érdekében, továbbá a vitarendezés független jellege is adott, ami egy az érintett szolgáltató által fenntartott fórum esetében mondhatni ab ovo kizárt. Ennek megfelelően a PKVT-k két funkcióját lehet megkülönböztetni: a jogalkalmazói és jogértelmezői. A PKVT-k mint jogalkalmazók mikró szinten lehetővé tesznek alacsony költségű és gyors jogorvoslati eljárásokat (hangsúlyos szerepet juttatva a szólásszabadságnak), míg makró vonatkozásban arra ösztönzik a szolgáltatókat, hogy kevesebb moderálási visszásságot kövessenek el, mert az pénzükbé és jó hírnevükbe kerülhet.¹⁰¹ Ami a jogértelmezői szerepet illeti, PKVT-k konstrukciójában benne rejlik a potenciál, hogy a platformok felhasználási feltételeinek független és szakavatott értelmezői legyenek, ami akár az eddig alapvetően kiszámíthatatlan „jogalkalmazásba” következetességet tudna csempészni.¹⁰² Az értelmezési tevékenységhez pedig szorosan kapcsolódhatna a

⁹⁷ EDER, Niklas – DE GREGORIO, Giovanni: A New Animal Joins the Circus: On the Nature and Value of Out-of-Court Dispute Settlement Under the DSA. *Techpolicy.press*, 2024. 06. 01. <https://www.techpolicy.press/a-new-animal-joins-the-circus-on-the-nature-and-value-of-outofcourt-dispute-settlement-under-the-dsa/>.

⁹⁸ Az alábbi honlap nyomon követi a már életre hívott testületeket: <https://tremau.com/dsa-database/>. Eddig (2024. 10. 18.) Málta, Németország, Magyarország, Írország és Ausztria sorolható a testületeknek otthont adó tagállamok közé.

⁹⁹ DSA 21. cikk (1).

¹⁰⁰ DSA 21. cikk (3).

¹⁰¹ HUSOVEC, Martin: Will the DSA Work? On Money and Effort. In HOBOKEN, Joris van et al (szerk.): *Putting the Digital Services Act into Practice: Enforcement, Access to Justice, and Global Implications*. Berlin, 2023. Verfassungsbooks, 25. o.

¹⁰² Uo.

közösségi-média-felületeken jelenleg tisztázatlan határokkal rendelkező szólásszabadság alapjogi mércéjének kialakítása.¹⁰³ A PKVT-k az online társadalmi nyilvánosság esetjogának formálóivá válhatnak, ez a szerep pedig döntéseiknek precedens jelleget kölcsönözne. Rendszerszintű hatásukat tovább erősíti jelentéstételi kötelezettségük, amely segítségével a szisztematikus alapjogi kockázatok mintázatai felismerhetővé válhatnak.¹⁰⁴ Ezen kötelezettségük szisztematikus transzparencia növelő eszközként is felfogható. Emellett az egyéni transzparenciát is előmozdítják, ugyanis a felhasználók hiteles és szakértői véleményt kapnak arról, hogy alapjogaik mennyiben jutottak szerephez a szolgáltató eljárásában, amely egyfajta nulladik lépés lehet, mielőtt bárki tagállami bírósághoz fordulna és peres eljárást kezdeményezne.

A mechanizmus egyértelmű gyengesége azonban az, hogy kötelező erejű rendelkezést nem hozhat a szolgáltatókra nézve, bár a rendelet eredeti koncepciója alapján ez is hatáskörébe tartozott volna.¹⁰⁵ Az Iszt. ugyan megállapít egy kivételt, mi szerint a PKVT kötelezést tartalmazó döntést hozhat, ha a szolgáltató a döntést magára nézve kötelezőnek ismeri el,¹⁰⁶ de az elismerő nyilatkozat megtételére már nem kötelezhető a platform, így akaratuk ellenére ez az út sem fogja tudni őket kényszeríteni. Ez azt jelenti, hogy a PKVT-k egyéni jogvédelmi intézményként önmagukban véve kevesek. Azt is kiemelném, hogy a PKVT döntések szisztematikus figyelmen kívül hatása valószínűleg nem marad következmények nélkül, de az egyéni jogorvoslat szempontjából ez sem megnyugtató megoldás.¹⁰⁷

Szeretnék külön hangsúlyt helyezni a magyar részletszabályokra, amelyek alatt a 4/2024 NMHH rendeletet,¹⁰⁸ valamint az Iszt-t értem. Ezen jogszabályok – különösen az NMHH rendelet – hivatottak a DSA-ban foglaltak precízebb elaborálására. A rendelet a testületek szakmai alkalmasságát, illetve függetlenségét a tagokra és tanácsokra vonatkozó szabályokon keresztül igyekszik biztosítani, emellett általános eljárási és a jelentéstételi kötelezettséget érintő rendelkezéseket tartalmaz. Mindezeket túl külön fejezetet szentel az Online Platform Vitarendező Tanácsnak (a továbbiakban: OPVT). Az OPVT egy elnökből és legalább nyolc

¹⁰³ EDER – DE GREGORIO 2024.

¹⁰⁴ HUGHES, Thomas: Practical Considerations for Out-of-Court Dispute Settlement (ODS) under Article 21 of the EU Digital Services Act (DSA). *DSA Observatory*, 2024. 02. 08. <https://dsa-observatory.eu/2024/02/08/practical-considerations-for-out-of-court-dispute-settlement-ods-under-article-21-of-the-eu-digital-services-act-dsa/>.

¹⁰⁵ ORTOLANI 2023. 159. o.

¹⁰⁶ Iszt. 19. § (2) a).

¹⁰⁷ PAPP János Tamás: 21. cikk. In KOLTAY András et al (szerk.): *DSA rendelet nagykommentár*. Budapest, 2024. Wolters Kluwer, 95. o.

¹⁰⁸ 4/2024 (III. 21.) NMHH rendelet a peren kívüli vitarendezési testületekre vonatkozó részletes szabályokról.

tagból áll,¹⁰⁹ akik közül kettőt maga az elnök jelöli, a többi pedig jelölő szervezetek javasolhatják.¹¹⁰ Az Iszt. a rendelethez képest általánosabb megfogalmazással és szabályokkal operál, egyetlen rendelkezését szeretném kiemelni, amelynek értelmében az OPVT-hez való fordulás előfeltétele a belső panaszkezelési mechanizmus kimerítése.¹¹¹ Ez a DSA-hoz képest egy határozott szigorítás, amely így a magyar Tanács eljárását egy jelentős (és szerintem logikus) feltételhez köti.

A PKVT mint jogorvoslati mechanizmus tehát több szempontból is alkalmas az online szólásszabadság védelmére, elsősorban rendszerszintű kompetenciái dominánsak, egyéni jogvédelmet kötelező erejű rendelkezés híján nem tud garantálni, de független és szakmailag kompetens eljárást képes lefolytatni, amely mindkét fél számára jelzés értékű lehet. Ezek miatt a PKVT-k nem helyettesítik az állami bíróságokat, hanem azok mellett egy további fórumként funkcionálnak.¹¹²

3. Panasz a Bizottságnál

A DSA 53. cikkének fényében a felhasználók panaszt nyújthatnak be a digitális szolgáltatási koordinátorhoz (a továbbiakban: DSZK), amennyiben a platformszolgáltató feltételezhetően megsértette rendeletből fakadó kötelezettségeit. Ez elméletileg akár egy újabb közvetlen jogvédelmi mechanizmus lehet, a gyakorlatias megközelítés azonban más irányba mutat. A dolgozatomban tárgyalt globálisan domináns közösségimédia-oldalak (Facebook, X, TikTok) óriásplatformnak minősülnek, így az ő interfészeik rendeletnek való megfelelését maga a Bizottság felügyeli.¹¹³ Ez azt jelenti, hogy az 53. cikk szerinti panaszok is végső soron nála fognak kikötni. A Bizottság pedig egészen biztosan nem fog egyéni jogvédelemmel foglalkozni, ez nem is feladata, valamint a DSA sem egyéni jogvédelmi eszközöket biztosít számára. A IV. fejezet 4. szakasza is a kollektív irányú következtetést teszi logikussá, ugyanis a szakasz a kifejezetten óriásplatformokkal szemben alkalmazható jogkövetkezmények ismertetése elején a DSA rendelkezéseinek szisztematikus megszegésének orvoslását bízta a Bizottságra.¹¹⁴ Az egyéni jogorvoslati eljárás feltételezése valószínűleg még a DSZK-k szintjén sem állná meg a helyét, a (118) preambulumbekzdésből arra lehet következtetni, hogy a panasz eljárás célja

¹⁰⁹ 4/2024 (III. 21.) NMHH rendelet 21. § (1).

¹¹⁰ 4/2024 (III. 21.) NMHH rendelet 21. § (3).

¹¹¹ Iszt. 18. § (1).

¹¹² RUSCHEMEIER, Hannah et al: Out-Of-Court Dispute Settlement Bodies and the Struggle to Adjudicate Platforms in Europe. *Verfassungsblog*, 2024. 09. 10. <https://verfassungsblog.de/ods-dsa-user-rights-content-moderatin-out-of-court-dispute-settlement/>.

¹¹³ DSA 56. cikk (2)-(3).

¹¹⁴ DSA 65. cikk (2).

inkább az általános információgyűjtés.¹¹⁵ A Bizottság a megfelelő vizsgálat lefolytatását követően meg nem felelési határozatot fogadhat el,¹¹⁶ amelyet szankcióként pénzbírság követhet.¹¹⁷ Ezek fényében a panasz benyújtása nem haszontalan, ugyanis ráirányíthatja a Bizottság figyelmét szisztematikus kockázatokra, amelyekre az majd reagálni tud. Olyan illúziókat viszont semmiképpen sem kellene táplálnunk, hogy egyéni ügyekben is jogorvoslati szervként fog funkcionálni.

4. Bírószági út

A hagyományos bírószági eljárást a DSA nem szabályozza, illetve az általa lehetővé tett jogorvoslati fórumok igénybevétele nem képezi előfeltételét a peres eljárás kezdeményezésének. Az eljárás jelentősége a döntés kötelező erejében rejlik, ugyanis a nemzeti bíróság döntése köti a szolgáltatókat. Ez a jellemző a DSA-féle mechanizmusokhoz képest kiemelten hatékony eljárássá is tehetné a bíróságok tevékenységét, azonban különböző problémák miatt a gyakorlatban ez mégsem lesz működőképes.

A közösségi médiában felfoghatatlanul nagy ügymennyiséggel kell a jogalkalmazóknak megbirkózniuk, ezért egy hagyományos bíróság hosszú és költséges eljárása képtelen lenne ezt kezelni.¹¹⁸ További probléma, hogy a DSA 14(4)-re való hivatkozással a felperes ugyanott tartana, mint a DSA előtti időkben: egy részletszabályokat nem tartalmazó generálklauzulán keresztül próbálná meg alkotmányos jogait érvényesíteni a platformokkal szemben, amely esetben a bíróságok nagy valószínűséggel a szolgáltatók javára döntenének a jogviszony magánjellege és a platformok jogos érdekei miatt. Persze nem kizárt, hogy a bíróságok is különbséget fognak tenni az eljárási és anyagi szólásszabadság között, ami képessé tenné őket arra, hogy a korlátozások alkalmazásának folyamatát vizsgálják részleteiben. A hagyományos „generálklauzula megközelítés” dominanciája miatt a paradigmaváltás viszont biztosan nem egyik napról a másikra következne be, így a közeljövőben valószínűtlen, hogy a bíróságok tömegesen mozdulnának el ebbe az ítélkezési irányba. Éppen ezért a bírószági út sem fogja a felhasználók szólásszabadságát tömegesen megvédeni, hanem csupán akár több évig is elhúzódó eljárásokon keresztül egyedi esetekben, idejétmúlt megközelítés alapul vételével.

¹¹⁵ PAPP János Tamás: 53. cikk. In KOLTAY András et al (szerk.): *DSA rendelet nagykommentár*. Budapest, 2024. Wolters Kluwer, 182. o.

¹¹⁶ DSA 73. cikk.

¹¹⁷ DSA 74. cikk.

¹¹⁸ ORTOLANDI 2023. 160. o.

VIII. Szabályozási javaslatok

1. Helyzetjelentés

A DSA bemutatott rendelkezései és mechanizmusai biztosan alkalmasak arra, hogy a felhasználók valamiféle képet kapjanak arról, hogy szólásszabadságuk miként lett figyelembevéve a tartalommoderálás és a kapcsolódó jogorvoslati eljárások során. Egyéni jogvédelmet mégsem tudnak garantálni, ugyanis, ha a platform ragaszkodik saját igazához és ellenáll az ellentétes véleményeknek, akkor csak a bírósági peres út alkalmas kényszerítő ítélet meghozatalára, amely viszont hosszú és költséges jellege miatt kevésbé praktikus. Kollektív vonatkozásban a DSZK-k közreműködésével a Bizottság ugyan képes lehet a társadalmi diskurzus bizonyos fokú megóvására szankcionálás útján, de ehhez az eszközhöz is csak tömegesen bekövetkezett jogsértéseket követően folyamodna a Bizottság, ami szintén nem ad okot bizakodásra.

Az ex post jogorvoslati törekvéseket azonban bármikor lényegesen szűkebb keretek közé terelheti a szolgáltatók egyoldalú jogosultsága a felhasználási feltételeik kialakítására. Ez azt jelenti, hogy a jogellenességen túli korlátokat saját belátásuknak megfelelően fogalmazhatják meg, így gyakorlatilag azt, hogy milyen szólások maradhatnak nyilvánosan elérhetők. Így a szabad szólas normatív kereteinek meghatározása elsőbbséget élvez a procedurális érvényesítéshez képest, mert az eljárások az anyagi szabályok alapján indulnak meg.

A szólásszabadság eljárásokba való beemeléseinek legüdvözlendőbb hozadéka, hogy a szolgáltatókat meg tudja akadályozni abban, hogy átláthatatlanul és önkényes módon kiterjesztően értelmezzék, valamint érvényesítsék saját feltételeiket. Ez önmagában véve kétségtelenül komoly garancia alapjogvédelmi szempontból, de a probléma éppen a normatív szabályok teljes egészében magánkézben hagyása. Ugyanis a szolgáltatók bármikor szigoríthatnak az anyagi normákon,¹¹⁹ amely alkalmas eszköze a szigorúbb alapjogkorlátozásnak anélkül, hogy az eljárási védelem bármit is tudna tenni ellene. Erre való tekintettel a közösségi média által teremtett nyilvánosságban áttörést csak a felhasználási feltételek megalkotási folyamatának demokratizálásán keresztül lehet elérni.

¹¹⁹ KUCZERAWY, Aleksandra: Remedying Overremoval. In HOBOKEN, Joris van et al (szerk.): *Putting the Digital Services Act into Practice: Enforcement, Access to Justice, and Global Implications*. Berlin, 2023. Verfassungsbooks, 175. o.

2. Kiindulópont a szabályozási javaslatokhoz

Javaslataim célja végső soron a közösségimédia-felületek olyan keretek közé szorítása, amelyek megfelelnek a demokratikus nyilvánosság feltételeinek és a szólásszabadság megerősítésének. A társadalmi párbeszédnek és demokratikus nyilvánosságnak pedig egyik megkerülhetetlen alapfeltétele, hogy a résztvevő állampolgárokat autonóm alanyoknak tekintsük, akik saját döntéseikért és tájékozottságukért felelősek, így önálló, valamint tudatos alakítói a társadalmi diskurzusnak.

Erre való tekintettel szükségszerűnek tartom, hogy amikor az új nyilvánosság demokratizálását tűzzük ki célul, akkor az érintett felhasználók felelős tevékenységére támaszkodjunk. A felhasználóknak adottak lesznek a lehetőségek, hogy tájékozott döntést hozzanak. Jogaikkal csak azon felhasználók élhetnek, akik ismerik is azokat, a DSA alapjogvédelmi rendszere pedig aktív felhasználókat feltételez.¹²⁰ A tartalommoderáláshoz kapcsolódó indokolási kötelezettség, a jogorvoslati fórumokról való tájékoztatás, illetve a PKVT-k döntései mind alkalmas eszközei ennek egyéni szinten.¹²¹ Kollektív tájékoztatás pedig az online platformok átláthatósági jelentésein és az óriásplatformok kockázatértékelésén keresztül nyerhető.¹²² A felhasználók aktívan tudnak majd élni jogorvoslati lehetőségeikkel, panaszt tehetnek a DSZK-nál, akár szolgáltatót is válthatnak. Emellett ismerni fogják az általuk használt szolgáltatás tevékenységét, így azt is, hogy milyen kockázatokat hordoz a szólásszabadságra és társadalmi párbeszédre nézve, valamint eljárásaiban miként bántik felhasználóinak alapjogaival. Nem feltételezem, hogy minden felhasználó tanulmányozni fogja a DSA-t, de kutatók és újságírók közreműködésével jól érthető összefoglalók készülhetnek számukra jogaikról és lehetőségeikről.¹²³ A felhasználói tevékenységről a DSZK-k, illetve a Bizottság is részletes képet fog kapni. A PKVT-k évente jelentést tesznek az általuk rendezett vitákról, a DSZK-k pedig a beérkezett jelentések alapján kétfévente készítik el sajátjukat,¹²⁴ az online platformot üzemeltető szolgáltatók is jelentéseket tesznek, az óriásplatformok pedig kockázatértékelést készítenek. Ezek a források a jogalkotói oldal számára biztosítanak rálátást a felhasználói magatartásra.

¹²⁰ HUSOVEC 2023. 24. o.

¹²¹ DSA 17, 20, 21. cikk.

¹²² DSA 24, 34. cikk.

¹²³ HUSOVEC 2023. 24-25. o.

¹²⁴ DSA 21. cikk (4).

3. A demokratikus társadalmi nyilvánosság védelme

A felhasználók magatartása (leegyszerűsítve) két irányba mutathat: a közösségimédia-platformok médiaszerű működésének elfogadása, illetve a társadalmi nyilvánosság demokratikus jegyeinek megóvása felé. A médiaszerű működésről akkor beszélhetünk, ha a felhasználók nem élnek jogorvoslati lehetőségeikkel, ezáltal beletörődve a szolgáltatók domináns tartalmi beavatkozásába. Ilyenkor inkább médiaszolgáltatásként volna érdemes szabályozni ezen felületeket. Ebben az esetben a szolgáltatóktól lényegesen kevesebb alapjogi garancia lenne elvárható, de a megjelenő tartalmak kapcsán többletkötelezettségekkel lehet őket terhelni, mint például általános monitorozás, vagy kiegyensúlyozott tájékoztatás.

Ez a „jövőkép” egyet jelentene a közösségimédia-oldalak a közvélemény demokratikus legitimitása szempontjából betöltött szerepének visszaszoruló jelentőségével. Amennyiben azonban a felhasználók igenis küzdenek ezen szerep fenntartásáért, a jogalkotónak fogékonnak kell lennie az ilyen irányú magatartás megfelelő lekövetésére is, így meg kell erősítenie a platformok társadalmi nyilvánosságban betöltött szerepének demokratikus garanciáit. A jelenlegi szabályozási tendenciák biztosan ezt tűzik ki célul, elég csak a DSA ezen dolgozatban bemutatott törekvéseire gondolnunk. Én is ezt tartom kívánatosnak, ugyanis a közösségimédia-oldalak demokratikus hozadéka, hogy minden eddiginél hatékonyabban tudják bárki hangját becsatornázni a közösségi párbeszédbe¹²⁵ olyan lehetőségeket biztosít, amit kár volna veszni hagyni médiaszabályozás alkalmazásával.

a. Eljárási alapjogvédelem

A procedurális alapjogvédelem két alapvetően különböző szintje a belső, illetve a külső eljárások és mechanizmusok. A belső panaszkezelési eljárások szigorú szabályozásával kapcsolatban azért vagyok némiképp szkeptikus, mert a hatályos szabályok kivitelezésekor a szolgáltatók nem az eredményes megvalósításra, hanem a költséghatékony megúsásra fognak törekedni.¹²⁶ Ettől függetlenül a belső panaszkezelésnek is megvan a maga szerepe, de egészen biztosan nem abban fog maradéktalanul érvényre jutni a tisztességes eljárást elősegítő garanciák összessége. Eljárási alapjogvédelemként én a PKVT-k megerősítését, illetve a testületek alkotta „piac” rendszerszintű kiépítését javaslom. Ez a fórum képes a függetlenség és megfelelő szakmai hozzáértés jegyében szólásszabadság kérdésekben eljárni. Bár ezek a

¹²⁵ TÖRÖK 2022. 196-197. o.

¹²⁶ SENFTLEBEN, Martin: Human Rights Outsourcing and Reliance on User Activism in the DSA. *Verfassungsblog*, 2024. 02. 21. <https://verfassungsblog.de/human-rights-outsourcing-and-reliance-on-user-activism-in-the-dsa/>.

jellemzők egy tagállami bíróságról is akár elmondhatók lennének, de csak a PKVT-k eljárása képes alkalmazkodni a terjedelmes ügymennyiség és az online élet villámgyors történései miatt szükségessé váló rövid idő alatt lefolytatott eljárás követelményének. Főszabály szerint a PKVT-knek 90 nap alatt döntést kell hozniuk, kivételes esetben, bonyolult megítélésű ügyben ez lehet 180 nap is.¹²⁷ Azonban a negyedéves (kivételesen féléves) időtartam nem összehasonlítható egy bíróság eljárásával, amely évekig is elhúzódhat.

A PKVT-k tekintetében ahhoz, hogy azok jól működő rendszerként operáljanak, először is ki kell zárni bizonyos visszaélési lehetőségeket. A PKVT eljárások illetékfizetési rendszere például alkalmas azok visszaélésszerű igénybevételére.¹²⁸ A DSA 21. cikk (5) bekezdése tartalmazza, hogy a szolgáltatónak kell viselnie az eljárás díját, illetve a felhasználó oldalán felmerülő egyéb költségeket, amennyiben a vitarendező testület utóbbi javára dönt, de ellenkező esetben sem kötelezhető a felhasználó az eljárási díjak megfizetésére (a nyilvánvaló rosszhiszeműség esetét leszámítva). Ez megfelelő alapot adhat a kifejezetten anyagi károkozás céljából indított eljárásoknak, még akkor is, ha a nyilvánvalóan rosszhiszemű kezdeményezések költségeit nem a szolgáltató viseli (ezt a kritériumot könnyen ki lehet játszani). Ha nagy mennyiségben jelennek meg a visszaélésszerű eljárások, az a platformoknak anyagi kárt,¹²⁹ a PKVT-knek pedig túlterheltséget okoz, amelyet mindenképpen érdemes megelőzni. Javasolom, hogy a felhasználónak egy nominális összeget fizetnie kelljen az eljárás megindításához.¹³⁰ Ezt Magyarországon a 4/2024. NMHH rendelet 25. § (1) bekezdése biztosítja is, így az OPVT eljárását 3000 forint ellenében lehet kezdeményezni felhasználói részről.

Szintén érdemi lépés lenne, ha a szolgáltatás igénybe vevőinek a PKVT-eljárás kezdeményezésének előfeltételeként ki kellene meríteniük a platformok belső panaszkezelési rendszerét. Ezt a DSA nem teszi kötelezővé, pedig több szempontból is logikus volna.¹³¹ A PKVT-kra veszélyként leselkedik az ügymennyiség általi megbénítás, a belső panaszkezelés kimerítése pedig minden bizonnyal az ügyek el nem enyésző mennyiségének végére tudna hamar pontot tenni. A magyar jogalkotó ezalkalommal is innovatívnak bizonyult, ugyanis az Iszt. 18. § (1) az általam elképzelteket törvényi erőre emelte.

¹²⁷ DSA 21. cikk (4).

¹²⁸ HUGHES 2024.

¹²⁹ HUGHES 2024.

¹³⁰ A 21. cikk (5). szerint jelképes összeggel lehet terhelni a szolgáltatás igénybe vevőit.

¹³¹ HARRISON, Ruairi – SHIPP, Jonny – CURTIS, Aebha: Settling DSA-related Disputes Outside the Courtroom: The Opportunities and Challenges Presented by Article 21 of the Digital Services Act. *The Internet Commission Working Paper*, 2024. 06. 20. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4787648.

Az egyes anomáliák kiküszöbölését követően érdemes lenne rendszerszinten kialakítani egyfajta PKVT piacot. Különböző szempontok azonosíthatók, amelyek mentén fel lehetne osztani a PKVT-ket: nyelv, tartalomtípus, platformtípus (közösségi média, társskereső), konkrét platformok (TikTok, X, Facebook), EU tagállam által alapított testületek, illetve jogellenes tartalmakra vagy felhasználási feltételekre szakosodott PKVT-k.¹³² A vitarendező testületek besorolhatók lennének az alapján, hogy a fenti kategóriákon belül minek felelnek meg, így egy átlátható rendszer jönne létre, ahol az eljárást kezdeményező felhasználók tisztában lennének azzal, hogy melyik testületnek mi a pontos szakterülete. Egy ilyen professzionális „piac” lenne ténylegesen alkalmas arra, hogy az ott születő döntéseknek jogértelmezői szerepet tulajdonítsunk, illetve a jövőben akár kötelező erejű döntéseket hozhassanak. Egy ilyen PKVT-rendszer eljárási szinten biztos és hatékony alapjogvédelmi garanciát tudna nyújtani.

b. Normatív szólásszabadság-követelmény

A közösségimédia-platformok demokratikus működése és felhasználói szólásszabadságának átfogó védelme csak akkor következik be, ha a normatív szabályok (a felhasználási feltételek) megalkotásának folyamatát demokratizálni tudjuk. Ebbe az irányba a DSA konkrét lépést nem tesz, így ez a szabályozási javaslat nem csupán egy-egy fejezet módosítását és csiszolását, hanem teljesen új megközelítést igényel. A rendelet az ex post egyedi jogorvoslatokat helyezi középpontba,¹³³ amelyek önmagukban véve kevésnek bizonyulnak, mert a felhasználási feltételek bármikori módosításával a szolgáltatók új alapokra tudják helyezni az online kommunikációt, amelyhez a jogorvoslati rendszerek kénytelenek alkalmazkodni. A szakirodalomban is egyre gyakrabban jelenik meg az elképzelés, hogy valamiféleképpen anyagi oldalról, a digitális infrastruktúra kialakítása felől kéne megközelíteni a platformok demokratizálását.¹³⁴

A legígéretesebb megoldási kísérletet Paul Gowder dolgozta ki a *The Networked Leviathan*¹³⁵ című művében. Gowder három szinten működő social media council¹³⁶ hálózatot képzel el,

¹³² HARRISON – SHIPP – CURTIS 2024.

¹³³ DOUEK, Evelyn: Content Moderation as Systems Thinking. *Harvard Law Review*, 2022. 136(2) 526-607. o. 564-565.

¹³⁴ COHEN, Julie E.: Infrastructuring the Digital Public Sphere. *Yale Journal of Law & Technology*, 2023. 25(1). Special Issue 1-40. o.

¹³⁵ GOWDER, Paul: *The Networked Leviathan*. Cambridge, 2023. Cambridge University Press.

¹³⁶ A koncepciót nem Gowder találta ki, hanem az már más kutatóknál is megjelent, de nála vált kellően éretté az ötlet. Korábban például az alábbi szócikkekben jelent meg: DOCQUIR, Pierre Francois: The Social Media Council: Bringing Human Rights Standards to Content Moderation on Social Media. *Centre for International Governance Innovation*, 2019. 10. 28. <https://www.cigionline.org/articles/social-media-council-bringing-human-rights-standards-content-moderation-social-media/>; TWOREK, Heidi: Social Media Councils. *Centre for International Governance Innovation*, 2019. 10. 28. <https://www.cigionline.org/articles/social-media-councils/>.

amelyek közreműködnek a platformok anyagi szabályainak elfogadásában.¹³⁷ A szerző ennél jóval több funkcióval látná el a tanácsokat, de témám szempontjából ez a tevékenység lesz fontos.¹³⁸

Az első tanácsszint tagállami szinten működő lokális. Bár az óriásplatformok szempontjából ezen szervezeteknek közvetlen befolyása nem lesz jelentős, mégis fontosnak tartom megalakításukat, ugyanis a helyi álláspontok becsatornázása a közös döntéshozatalba elengedhetetlen, mivel csak a direkt kötődéssel rendelkező szereplők tudják autentikusan bemutatni és képviselni saját közösségük érdekét, valamint ismertetni álláspontját.¹³⁹ Ez hatványozottan igaz a szólásszabadság esetében, ahol minden tagállamnak saját hagyománya alakult ki. A lokális tanács tagjai különböző társadalmi csoportokból érkeznének, elősegítve, hogy azok reprezentálva legyenek. Ilyen csoportok lehetnek vallási közösségek, nemzetiségek.¹⁴⁰ A csoportok társadalomban betöltött arányuknak megfelelően küldhetnének delegáltakat a lokális tanácsba. A tanácsok közvetlen beavatkozási jogosítványokat azon közösségimédia-platformokkal szemben gyakorolhatnának, amelyek az adott tagállam polgáraiból merítik felhasználóik döntő többségét, így tulajdonképpen a tagállam szintjén működő oldalaknak tekinthetjük őket. A direkt eszköz a legalább egyszerű többséggel meghozott beleegyezés lenne az ilyen platformok felhasználási feltételeinek módosításához, illetve új szabályok elfogadásához. Azonban indirekt jogosítványokat az óriásplatformokkal szemben is gyakorolhatnának, amelyek információkérés, új felhasználási feltételek véleményezése, vagy éppen javaslata volnának. A lokális tanácsok így alkalmasak lennének arra, hogy a tagállamok „erejét” meg nem haladó mértékben közvetlenül gyakoroljanak befolyást a platformok normatív szabályalkotására, ezzel megvédve a felhasználói szólásszabadságot a túlszigorított szabályoktól. Emellett információt tudnának közvetíteni az érintett állampolgárok felé, valamint közösségi álláspontjukat eljuttatni akár az óriásplatformok szintjére is.

A középső szintet képeznék a regionális tanácsok, amelyeknek tagjai a lokális tanácsok által delegált személyek lennének. Regionális tanácsból összesen 7-9 darabra lenne szükség ahhoz, hogy azok alkalmasak legyenek a tagállamok dimenzióját meghaladó piaci jelentőséggel és felhasználói körrel bíró, de óriásplatformnak nem minősülő szolgáltatók anyagi szabályainak

¹³⁷ GOWDER 2023. 183-192. o.

¹³⁸ Gowder elképzelései több ponton eltérnek az enyémetől, így én csak az alapkoncepciót használom fel, a részleteket magam határozom meg.

¹³⁹ HUSOVEC 2023. 22-23. o.

¹⁴⁰ GOWDER 2023. 184. o.

kialakításához a demokratikus részvételt biztosítani. Jogosítványai megegyeznének a lokális tanácsokéival, azzal az evidens módosítással, hogy a nagyobb méretű platformokkal szemben tudnák közvetlen beavatkozási eszközeiket használni.

Végezetül szükség lenne egy EU-szintű tanácsra, amelynek tagjait a regionális tanácsok delegálhatják. Ezen tanács feladata az óriásplatformok felhasználási feltételeinek demokratikus ellenőrzése és megformálása, a korábban bemutatott tanácsi instrumentumok segítségével.

A felvázolt rendszer azt eredményezné, hogy a közösségimédia-szolgáltatók nem tudnák felhasználási feltételeiket teljesen egyoldalúan módosítani, ugyanis ahhoz a szintjüknek megfelelő tanács többségi beleegyezése kell. Ennek eredményeként rá lennének kényszerítve, hogy a tanácsok javaslatait figyelembe vegyék, észrevételeikre reagáljanak. A felhasználók képviselőiben eljáró tanácsok ilyen módon megakadályozhatják, hogy a szolgáltatás igénybe vevőinek szólásszabadsága kontroll nélkül el legyen tiporva, és az online tér szabályainak megalkotási folyamata demokratikus legitimitással bírhatna. Emellett a PKVT piac az így megszülető szabályok önkényes alkalmazását tudná megakadályozni.

IX. Befejezés

A szólásszabadság érvényesítésének lehetőségei különfélék, az alapjog elhelyezése közösségimédia-szolgáltatók és felhasználók viszonyában pedig összetett kérdés. A DSA bizonyos szempontból előremutató lépéseket tesz, más perspektívából nézve nem bolygatja a jelenlegi helyzetet. Dolgozatomban a jelenleg rendelkezésre álló információk és tapasztalat alapján a DSA 14. cikkének lakonikusan megfogalmazott szövegét értelmeztem, azt a rendelet egészének kontextusába helyeztem, illetve további rendelkezéseinek fényében a szólásszabadság védelmének esélyeit és lehetőségeit mutattam be. Végezetül javaslatot tettem a közösségimédia-szabályozás jövőbeli lehetséges irányára.

Az bizonyos, hogy szólásszabadság jövője nincs rendezve a közösségimédia-platformokon. Jelenleg nem tudjuk, hogy a DSA mechanizmusai a gyakorlatban miként képesek megbirkózni a hatalmas ügymennyiséggel, vagy éppen a szólásszabadság közösségimédia-oldalakon érvényesülő mércéjének kialakításával. További kérdés, hogy vajon az európai jogalkotó hajlandó lesz-e arra a paradigmaváltásra, ami az online szólásszabadság normatív követelményei alapjainak lerakásához szükséges?

Ez azonban mind a jövő kérdése. Egyelőre az EU elkötelezetten törekszik az egyének alapjogainak védelmére az online világban, aktívan alakítva a szólásszabadság jelenét és jövőjét a közösségimédia-platformokon.

Irodalomjegyzék

- BALKIN, Jack: Free Speech Is a Triangle. *Columbia Law Review*, 2018. 118(7) 2011-2056. o.
- BENESCH, Susan: But Facebook's Not a Country: How to Interpret Human Rights Law for Social Media Companies. *Yale Journal on Regulation Bulletin*, 2020. 38 86-111. o.
- BERNAL, Paul: Fakebook: Why Facebook Makes the Fake News Problem Inevitable. *Northern Ireland Legal Quarterly*, 2018. 69(4) 513-530. o.
- BUSCH, Christoph – MAK, Vanessa: Putting the Digital Services Act into Context: Bridging the Gap between EU Consumer Law and Platform Regulation, *European Legal Studies Institute Osnabrück Research Paper Series*, 2021. 21(3) 1-13. o.
- COHEN, Julie E.: Infrastructuring the Digital Public Sphere. *Yale Journal of Law & Technology*, 2023. 25(1) Special Issue 1-40. o.
- DIAS OLIVA, Thiago: Content Moderation Technologies: Applying Human Rights Standards to Protect Freedom of Expression. *Human Rights Law Review*, 2020. 20(4) 607-640. o.
- DOUEK, Evelyn: Content Moderation as Systems Thinking. *Harvard Law Review*, 2022. 136(2) 526-607. o.
- EINWILLER, Sabine A. – STEILEN, Sarah: Handling complaints on social network sites – An analysis of complaints and complaint responses on Facebook and Twitter pages of large US companies. *Public Relations Review*, 2015. 41(2) 195-204. o.
- ENGLE, Eric: Third Party Effect of Fundamental Rights (Drittwirking). *Hanse Law Review*, 2009. 5(2) 165-173. o.
- FORNELL, Claes – WERNERFELT, Birger: Defensive marketing strategy by customer complaint management: A theoretical analysis. *Journal of Marketing Research*, 1987. 24(4) 337-346. o.
- FRANTZIOU, Eleni: The Horizontal Effect of the Charter of Fundamental Rights of the EU: Rediscovering the Reasons for Horizontality. *European Law Journal*. 2015. 21(5) 657-679. o.
- GEBICKA, Aleksandra – HEINEMANN, Andreas: Social Media & Competition Law. *World Competition*, 2014. 37(2) 149-172. o.
- GOSZTONYI Gergely: *Cenzúra Arisztotelésztől a Facebookig. A közösségi média tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása*. Budapest, 2022. Gondolat Kiadó
- GOWDER, Paul: *The Networked Leviathan*. Cambridge, 2023. Cambridge University Press
- HAUGEN, Frances: *The Power of One: How I Found the Strength to Tell the Truth and Why I Blew the Whistle on Facebook*. New York, 2023. Little Brown and Company
- HERENDY Csilla: A kereső, a dokumentumok, és a user. *Médiakutató*, 2010, 11. évf., 1. 41-55. o.
- HUSOVEC, Martin: Will the DSA Work? On Money and Effort. In HOBOKEN, Joris et al (szerk.): *Putting the Digital Services Act into Practice: Enforcement, Access to Justice, and Global Implications*. Berlin, 2023. Verfassungsbooks

KETTEMANN, Matthias C. – TIEDEKE, Anna Sophia: Back up: can users sue platforms to reinstate deleted content? *Internet Policy Review*. 2020. 9(2) 1-20. o.

KLEIN Tamás: A DSA alapjogvédelmi mechanizmusa mint alkotmányjogi nívó. A magánjogviszonyokban érvényesülő horizontális alapjogvédelem legutóbbi példája. KOLTAY András – SZIKORA Tamás – LAPSÁNSZKY Attila (szerk.): *A vadnyugat vége? Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. Budapest, 2024. ORAC Kiadó

KLEIN Tamás: Az újmédia szabályozásának iránya? – A Digital Services Act alapjogvédelmi mechanizmusa. In TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *Digitalizálódó társadalom. Tanulmányok az új technológiák társadalmi-jogi hatásairól*. Budapest, 2023. Ludovika Egyetemi Kiadó

KLONICK, Kate: The New Governors: The People, Rules, and Processes Governing Online Speech. *Harvard Law Review*. 2018. 131(6) 1598-1670. o.

KOLTAY András: 14. cikk. In KOLTAY András et al (szerk.): *DSA rendelet nagykommentár*. Budapest, 2024. Wolters Kluwer

KOLTAY András: *A szólásszabadság alapvonalai*. Budapest, 2009. Századvég Kiadó

KOLTAY András: *Az új média és a szólásszabadság*. Budapest, 2019. Wolters Kluwer

KUCZERAWY, Aleksandra: Remediating Overremoval. In HOBOKEN, Joris van et al (szerk.): *Putting the Digital Services Act into Practice: Enforcement, Access to Justice, and Global Implications*. Berlin, 2023. Verfassungsbooks

LIEBER, Francis: *On Civil Liberty and Self-Government*. Philadelphia, 1859. J. B. Lippincott & Co.

NOVOVIC, Milos: *The EU Digital Services Act (DSA). A Commentary*. Alphen aan den Rijn, 2024. Wolters Kluwer

ORTOLANI, Pietro: If You Build it, They Will Come: The DSA „Procedure Before Substance” Approach. In HOBOKEN, Joris van et al (szerk.): *Putting the Digital Services Act into Practice: Enforcement, Access to Justice, and Global Implications*. Berlin, 2023. Verfassungsbooks

PAPP János Tamás: 21. cikk. In KOLTAY András et al (szerk.): *DSA rendelet nagykommentár*. Budapest, 2024. Wolters Kluwer

PAPP János Tamás: 53. cikk. In KOLTAY András et al (szerk.): *DSA rendelet nagykommentár*. Budapest, 2024. Wolters Kluwer

PAPP János Tamás: *A közösségi média szabályozása a demokratikus nyilvánosság védelmében*. Budapest, 2022. Wolters Kluwer

PAPP János Tamás: A szűrőbuborék kipukkasztása – Gondolatok az online szűrőbuborékok és visszhangkamrák koncepciójának újraértelmezéséhez. In TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *Digitalizálódó társadalom. Tanulmányok az új technológiák társadalmi – jogi hatásairól*. Budapest, 2023. Ludovika Egyetemi Kiadó

POST, Robert C.: A részvételi demokrácia és a szólásszabadság. In KOLTAY András – TÖRÖK Bernát (szerk.): *A szólásszabadság amerikai hagyományának magyarázata*. Budapest, 2017. Wolters Kluwer

QUINTAIS, Joao Pedro – APPELMAN, Naomi – FATHAIGH, Ronan Ó: Using Terms and Conditions to Apply Fundamental Rights to Content Moderation. *German Law Journal*, 2023. 24(5) 881-911. o.

ROWLAND, Diane – KOHL, Uta – CHARLESWORTH, Andrew: *Information Technology Law (5th Edition)*. Abingdon, 2016. Routledge

SCHMITT, Carl: *Constitutional Theory*. Ford. SEITZER, Jeffrey. Durham, 2008. Duke University Press

SCHWARZ, Ori: Facebook Rules: Structures of Governance in Digital Capitalism and the Control of Generalized Social Capital. *Theory, Culture & Society*. 2019. 36(4) 117-141. o.

SUNSTEIN, Cass R.: *Republic.com*. Princeton, 2001. Princeton University Press

SUNSTEIN, Cass R.: *Republic.com 2.0*. Budapest, 2013. Wolters Kluwer

SZIKORA Tamás: A platformszabályozás egy új iránya Donald Trump Facebookról való kitiltásának példáján keresztül. In TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. Ludovika Egyetemi Kiadó

SZIRBIK Miklós – BERNÁTH Sára: A Digital Markets Act és a Digital Services Act várható hatásai a német jogrendszerben a magyar gyakorlat szempontjából, *In Medias Res*, 2023. 12(2) 169-189. o

TÖRÖK Bernát: A szólásszabadság a közösségi platformokon és a Digital Services Act. In TÖRÖK Bernát – ZÖDI Zsolt (szerk.): *Az internetes platformok kora*. Budapest, 2022. Ludovika Egyetemi Kiadó

TÖRÖK Bernát: *Szabadon szólni, demokráciában*. Budapest, 2018. HVG-ORAC

VINSON, Kathleen Elliott: The Blurred Boundaries of Social Networking in the Legal Field: Just „Face” It. *University of Memphis Law Review*, 2010. 41(2) 355-412. o.

ZÖDI Zsolt: *Platformjog. Elméletek és hatályos szabályok*. Budapest, 2023. Ludovika Egyetemi Kiadó

Internetes hivatkozások

DOCQUIR, Pierre Francois: The Social Media Council: Bringing Human Rights Standards to Content Moderation on Social Media. *Centre for International Governance Innovation*, 2019. 10. 28. <https://www.cigionline.org/articles/social-media-council-bringing-human-rights-standards-content-moderation-social-media/>

EDER, Niklas – DE GREGORIO, Giovanni: A New Animal Joins the Circus: On the Nature and Value of Out-of-Court Dispute Settlement Under the DSA. *Techpolicy.press*, 2024. 06. 01. <https://www.techpolicy.press/a-new-animal-joins-the-circus-on-the-nature-and-value-of-outofcourt-dispute-settlement-under-the-dsa/>

HARRISON, Ruairí – SHIPP, Jonny – CURTIS, Aebha: Settling DSA-related Disputes Outside the Courtroom: The Opportunities and Challenges Presented by Article 21 of the Digital Services

Act. *The Internet Commission Working Paper*, 2024. 06. 20. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4787648

HUGHES, Thomas: Practical Considerations for Out-of-Court Dispute Settlement (ODS) under Article 21 of the EU Digital Services Act (DSA). *DSA Observatory*, 2024. 02. 08. <https://dsa-observatory.eu/2024/02/08/practical-considerations-for-out-of-court-dispute-settlement-ods-under-article-21-of-the-eu-digital-services-act-dsa/>

POLONSKI, Vyacheslav: The Biggest Threat to Democracy? Your Social Media Feed. *World Economic Forum*, 2016. 08. 04., <https://www.weforum.org/agenda/2016/08/the-biggest-threat-to-democracy-your-social-media-feed/>

RUSCHEMEIER, Hannah et al: Out-Of-Court Dispute Settlement Bodies and the Struggle to Adjudicate Platforms in Europe. *Verfassungsblog*, 2024. 09. 10. <https://verfassungsblog.de/ods-dsa-user-rights-content-moderatin-out-of-court-dispute-settlement/>

SENFTLEBEN, Martin: Human Rights Outsourcing and Reliance on User Activism in the DSA. *Verfassungsblog*, 2024. 02. 21. <https://verfassungsblog.de/human-rights-outsourcing-and-reliance-on-user-activism-in-the-dsa/>

TWOREK, Heidi: Social Media Councils. *Centre for International Governance Innovation*, 2019. 10. 28. <https://www.cigionline.org/articles/social-media-councils/>

TÖRÖK Bernát: Jogszerűen törölte-e a Facebook a Pesti Srácokat? *ITKI Blog*, 2023. 12. 05. <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2023/12/05/jogszeruen-torolte-e-a-facebook-a-pesti-sracokat/>

WRAN, Ian: Facebook Updates Community Standards, Expands Appeal Process. *National Public Radio*, 2018. 04. 24. <https://www.npr.org/2018/04/24/605107093/facebook-updates-community-standards-expands-appeals-process>

YILDRIM, Emine: CDA §230 Just Turned 25, and It Is Already Going Through a Quarter-Life Crisis (Part I). *KU Leuven Centre for IT & IP Law*, 2021. 03. 04. <https://www.law.kuleuven.be/citip/blog/cda-230-just-turned-25-part-i/>

Bíróági és alkotmánybíróági döntések

8/2014. (III. 20.) AB határozat

Biden v. Knight First Amendment Institute 593 U.S. ____ (2021)

FvD c.s. v. Google Ireland Ltd., C/13/704886 / KG ZA 21-621, ECLI:NL:RBAMS:2021:5117

Frohwerk v. United States, 249 U.S. 204 (1919)

Knight First Amendment Inst. at Columbia Univ. v. Trump, No. 1:17-cv-5205 (S.D.N.Y.), No. 18-1691 (2d Cir.), No. 20-197 (Supreme Court)

Masses Publishing Co. v. Patten, 244 F. 535 (S.D.N.Y.), rev'd., 246 F. 24 (2d Cir. 1917)

Themel v. Facebook Ireland, 18 W 1294/18

User v. Facebook Ireland, 10 71/18

Van Haga v. LinkedIn, C/15/319230 / KG ZA 21-432, ECLI:NL:RBNHO:2021:8539

Jogszabályok

2023. évi CIV. törvény az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól

4/2024 (III. 21.) NMHH rendelet a peren kívüli vitarendezési testületekre vonatkozó részletes szabályokról

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 119., 2016.5.4., 1—88. o.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg) PE/30/2022/REV/1 HL L 277., 2022.10.27., 1—102. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv) HL L 178., 2000.7.17., 1—16. o.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája HL C 326., 2012.10.26., 391—407. o.

Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 10. Oktober 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 306) geändert worden ist

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)